

VALAŠTIANSKY hlásmik

ročník XIII. ■ číslo 5 ■ október 2015 ■ dvojmesačník

Z OBSAHU VYBERÁME:

- Oslavy obce
- Po stopách V. Valacha
- Čo nás páli

Po stopách Vladislava Valacha

Oslavy prvej písomnej zmienky o Valaskej sa konali v sobotu 3.10.2015, prípravy na ne však prebiehali omnoho skôr. Od leta sme premýšľali, ako prilákať obyvateľov sídliska do „Dediny“ príťažlivým, zaujímavým spôsobom. Dedina, ktorej sa v súčasnosti hovorí materská časť obce, je nesmierne bohatá na históriu. Preto sme využili miesta a budovy, ktoré dýchajú už takmer zabudnutou históriou a formou náučného chodníka sme niektoré z nich priblížili návštevníkom. Náučný chodník bol určený hlavne deťom - žiakom, aby spoznali minulosť našej obce a možno pocítili hrdosť na to, že v nej žijú. Veď budúcnosť Valaskej bude raz v ich rukách. Veľmi miho nás prekvapil záujem dospelých, dokonca do Valaskej po rokoch zavítali mnohí rodáci, ktorí vo Valaskej dnes už nežijú a radi si zaspomínali. Mnohí sa s nami vydali „Po stopách Vladislava Valacha“ a navštívili stanovišťa, ktoré sme pripravili. Niektoré mali len informatívny charakter, iné históriu naozaj ožili. Vo dvore kováčskeho majstra Mateja Jeleny, kde žije jeho prapravnúčka pani Stela Leschnitzká, predvádzali ťažké kováčske remeslo majstri Ľubomír Kupec a Dodo Faško. Pani Leschnitzká s partnerom vystavili vo dvore originálne náradie, ktoré kováči pri práci používali a množstvo ešte zachovaných výrobkov. Dušičkove dvor pripomenul diela Jozefa Slivku a pltníctvo, ktorým sa Valaštania v minulosti tiež živil. História hasičstva v našej obci siaha do prvej polovice 19. storočia a Múzeum dobrovoľného hasičského zboru sa má veru čím pochváliť. V Panskom hostinci

vedľa hasične sa zvrátili žienky pri valašianskych krumpľoch, na Minijarmoku Vladislava Valacha zas ponúkali dobroty, ktoré pripravili doma bez nároku na honorár. Jednoduchosť a krása valašianskeho kroja vynikla na manželoch Eve a Jánovi Kúdelkovcoch, ktorí víťali návštevníkov „Dediny“ chlebom a soľou a trochu viac obľúbeným chlebom s masťou a cibulou.

Prípravy samotného dňa začali v materskej časti obce už v piatok. V Klube dôchodcov – v Panskom hostinci sa s nami zišli dobrovoľníčky Janka Schreinerová, Monika Dobišová, Zuzana Dluhošová, Eva Schallerová, Renáta Kováčová, Eva Surová a začali s prípravou valašianskych krumpľov, nosením nábytku, prípravami hostinca, žehlením krojov a inštaláciou infotabúl. V sobotu ráno o siedmej hodine k nim pribudli mládenci Šimon Krbila, Martin Szymanski, Tomáš Slivka, Peter Kučera a Jerguš Vilhan. Postavili stánky, nosili stoličky, stoly. Ochota týchto mládencov nás veľmi potešila. Boli nielen dochvilní, ale hlavne boli ochotní pomôcť nezištne, čo je v dnešnej dobe skôr raritou ako bežnou praxou. Tešíme sa, že chce mládež s nami spolupracovať. O rodinných príslušníkoch ani nehovoriac, tí „musia“. K tomu, aby náučný chodník splnil svoju informačnú a náučnú úlohu zároveň, je potrebné množstvo informácií, faktov, dokumentov a fotografií. Za to, že toto všetko máme, môžeme byť my, Valaštania, vďační pani Márii Luptáckovej. Jej snaha zachovať a pripomenúť to „zabudnuté a zapadnuté prachom“, jej láska k histórii Valaskej sú obdivuhodné a neoceniteľné.

Spoločnými silami sa nám podarilo vytvoriť dielo, na ktoré sme všetci zúčastnení pyšní. Priložiť ruku k takémuto dielu je popri zamestnaní, deťoch, školských či iných súkromných povinnostiach niekedy veľmi ťažké. Preto si ochotu a obetavosť týchto ľudí vážime. Náučný chodník bol pokus, ktorý sa ale vydaril k našej veľkej spokojnosti a veríme, že aj k spokojnosti návštevníkov.

Všetkým patrí naše veľké POĎAKOVANIE.

Dievčatá z OZ Pekný deň Silvia Vilhanová a Monika Senčková

Som hrdá na to, že som Valaštanka a že som sa mohla zúčastniť osláv 545. výročia založenia našej obce. Zároveň mi je ľúto, že tak krásne zorganizovaná oslava, bola veľmi málo spopagovaná. Veľa našich občanov ani nevedelo (rozhlas v našej obci neslúži pre pracujúcich občanov, ktorí pracujú do 15.30 a starší ľudia ho nepočujú), že sa niečo organizuje, alebo ich neoslovil program, ktorý bol veľmi stručne napísaný.

Ale teraz k tomu krásnemu, k čomu som mohla prispieť aj ja. V deň pred oslavami sme žienky z materskej časti obce varili naše tradičné jedlo - valaštianske krumple, aby sme ich mohli na druhý deň ponúknuť všetkým oslavujúcim. Niektoré z nás dokonca upiekli výborný jablkový koláč - p. Dobišová Monika, p. Trangošová Erika jablkovú štrúdlu (napriek tomu, že nebola ťahaná, bola vynikajúca a zožala pochvalu), p. Slivková Anka priniesla zemiakové pagáče, p. Kušpálová Marika jablčník, p. Lengielová Anka koláče, p. Dlugošová Zuzka škvarovníky. Náv-

stal malú pozornosť od obce. O 13.00 hod. začalo predstavenie o tom, ako vznikla naša obec, musím oceniť herecké výkony a krásne dobové oblečenie. Potom nás potešili hudbou a spevom p. Renáta Kubove a MUDr. Tesák Martin, speváčka skupina Kačuričky, Pokoš Ivan. Po skončení vystúpenia sme sa zoradili do sprievodu, ktorý sa presunul do novej časti Valaskej na námestie. Sprievod začínali žienky v krojoch aj s mladými diev-

p. Silvii Vilhanovej). Kroje, ak ste si všimli, boli vo farbe modrotlače, v akej chodili ešte naše prastaré mamy. Pri moste v materskej časti obce víťala všetkých rodina Kúdelková chlebom a soľou. Zároveň sa všetci mohli prejsť náčným chodníkom s niekoľkými zastaveniami. Každý, kto to prešiel a zastavil sa v stánku, do-

čatami, potom išli mladé páry, za nimi občania z časti Piesok, za nimi spevokol Lipka, naša dychovka, mladí futbalisti a nakoniec išli naši hasiči aj s historickou hasičkou. Sprievod po príchode na Nám. 1. mája odštartoval oslavy, ktoré prebiehali do večerných hodín.

Kováčová Renáta

števníci sa mohli zohriať pri poháriku hriateho. Deň D začal skoro ráno, keď bolo treba nachystať všetko, aby boli návštevníci spokojní. Potom sme sa mohli obliecť do krásnych krojov (za čo vďačíme

Ku Dňom obce Valaská

Určite už slová vďaky za ten vydarený tretí október hovorili mnohí mnohým. Veď zorganizovať taký veľkolepý program a oslavu 545. výročia prvej písomnej zmienky o našej obci, to dá zabráť. Dalo to zabráť aj kultúrnej referentke p. Danke Králikovej, ktorá bola aj jedným z iniciátorov tejto akcie a patrí sa jej povedať slová vďaky. Cez mnohé prekážky, cez mnohé pochybovačné reči, že načo vlastne je táto oslava, keď to nie je celkom okrúhle výročie, skutočnosť ukázala, že to bolo správne rozhodnutie.

Každý, kto len kúsok chcel, mohol prezentovať v programe i mimo neho svoju lásku k dedine, v ktorej sme sa narodili, my, naše deti, vnúčatá, k miestam, ktoré sa nám stali druhým domovom. Mnohí, tí skôr narodení pamätníci už dávno odišli do večnosti, na Piesku a v materskej časti obce je už málo starousadlíkov. No čoraz častejšie počuť hlasy malých detí, ulica i dedina oživa mladostou. Je pozoruhodné, ako aj tento deň oslavy ukázal, že keď sa chce, dá sa dať do podvedomia mladých, čím a ako žili naši predkovia. Oprášili sa krásne valaštianske kroje, ktoré nebyť obnovovania zvykov a obyčajov počas roka, by sme sa s nimi hádam zabudli aj pochváliť. Na všetko sa pamätalo, deň pre oslavou sa krásila pamätná izba, v ktorej sú cenné predmety starých remesiel, fotografie tých, čo nás uviedli výsledkami svojho snaženia do sveta. OZ Pekný deň pripravovalo na bývalom národnom výbere tradičné valaštianske jedlo „krumple s kapustou“, ktoré Piesočania ponúkali v sobotu aj na námestí, maticiarke robili bryndzové pirohy a spomínali, že práve pirohy s bryndzou sa nosili koscom „na frúš-tik“. Ovcári o dušu krájali baranie hrče, aby ich mohli variť tým, čo sa na ne tešili. Poľovníci varili pravý a výborný poľovnícky guláš a ešte veľa toho, či ono-ho, čo lahodilo oku, chutilo telu a hrialo na duši.

Celý sprievod na čele so starostom obce, kočom a „panstvom Ľupčianskeho zámku“, povoz ťahaný statnými tátošmi, ženami a mužmi v krojoch po uvítacích príhovoroch prešiel do novej Valaskej, kde pokračoval program od tých najmenších škôlkarov, cez žiakov ZŠ J. Simana, žiakov a pedagógov ZUŠ, ľudových hudieb a ich sólistov, kapelu Oľšákovcov, spevokol Lipka, dychový orchester so sólistami. Aj keď vonku už večer chladilo, program divákov nepustil a vďačný potlesk prehlušoval šero blížiaceho sa večera.

Tak sme sa stretli, ako sa stretáva človek s človekom. V tom bol zmysel celého podujatia. To je vysvetlenie, prečo bol Deň Valaskej zorganizovaný. Z počutia ľudí, ktorí sa zúčastnili, je zrejmé, že treba

poďakovať organizátorom, účinkujúcim moderátorom, osobitne p. Danke Králikovej, všetkým, ktorí pripravili tradičné jedlá našich starých mám, všetkým Valaštanom.

Výbor MO MS Valaská

Po stopách Vladislava Valacha

**Nezabúdajme na minulosť,
pretože nám pomáha formovať budúcnosť**

Vitajte na ceste za poznaním valaštianskej histórie a vydajte sa s nami po stopách šoltýsa (richtára) Vladislava Valacha. Naším cieľom je priblížiť vám historické miesta a niektoré udalosti úzko späté s históriou našej obce.

Stojíme na mieste, kde kedysi stála stará rímsko-katolícka škola pri Hrone. V najstarších časoch bola postavená z dreva, ako všetky stavby tej doby v našej dedine. V roku 1815 vystavali novú, kamennú. Boli v nej lavice dlhé 4 m, v ktorých sedelo 7-8 žiakov. V triedach sa vyučovalo niekoľko ročníkov naraz. Deti písali na tabuľky griflikom (podobný kriede) a zotierali handričkou. Niektoré deti chodili do školy bosé, učebnice si nosili v plátenných taštičkách, alebo len tak pod pazuchu. Záchody

v škole nemali, chodili ku hnojisku na striedačku raz chlapci, raz dievčatá. Až neskôr boli postavené drevené latríny.

1. Keď stará škola pri Hrone už kapacitne nestačila, učilo sa v nej na dve smeny, začalo sa v roku 1934 s výstavbou novej obecnej ľudovej školy na mieste, ktoré kedysi nieslo názov Konopiská. Počas 2. svetovej

vojny v roku 1944 sa v nej organizovala partizánska brigáda „Za oslobodenie Slovanov“. Do bojov počas Slovenského národného povstania boli odtiaľ vyslané 4 roty. Mnohí Valaštania položili svoje životy v boji za slobodu našej vlasti. Pamätník s ich menami nám pripomína hrôzy vojny, na ktoré nesmieme zabudnúť, aby sa už nikdy nezopakovali. Budova tejto školy stojí dodnes a stále sa v nej vyučuje.

Viete o akú školu ide? Je na nej umiestnená tabuľa, ktorá pripomína spomínané udalosti s menom veliteľa. Zistíte jeho meno.

2. Kováčske remeslo bolo pre život našich predkov jedným z najdôležitejších. Dedinskí kováči vyrábali pracovné nástroje a iné kované veci potrebné pre obyvateľstvo. Podkúvali kone a voly, vyrábali reťaze a kovania pre vozy. Táto práca bola náročná a niekedy nebezpečná, ale musela byť odvedená kvalitne, ináč by boli gazdovia kováča vyhнали. Vo Valaskej žili kováčske rody Jelenovcov a Havašovcov, ktoré sa významnou mierou zapísali do histórie našej obce a ich potomkovia žijú vo Valaskej dodnes. Posledným dedinským kováčom bol Vojtech Zachar a s ním toto remeslo vo Valaskej zaniklo. Príďte sa pozrieť na výrobu podkov, či

iných kovových predmetov, na podkúvanie koňa a navštíviť kováčsku vyhŕnu priamo vo dvore zručného kováčskeho majstra Mateja Jelena, kde dnes žije jeho prapravnúčka pani Stela Leschnitzká.

Čo je to šmykňa?

3. V dedine stojí kaplnka pomenovaná po sv. Jánovi Krstiteľovi, ktorú Starovalaštania dodnes volajú Kaplonka. Využívaná bola najmä v čase, keď sa nedalo prejsť do kostola na druhom brehu. Cez Hron viedol drevený most a neraz ho odniesla veľká voda. V zime, keď napadalo veľa snehu, bol do kostola tiež ťažký prístup a most často ničili ľadové kryhy. Kaplnku postavili na dôkaz vďaka a na pamiatku svojho otca synovia kováča Jána Havaša. Nad vchodom do kaplnky je **nápis napísaný rímskymi číslicami. Rozlúštite ho a zistíte, kedy bola postavená.**

4. Hasičom v minulosti ale i v dnešnej dobe pripadá neľahká úloha - chrániť životy a majetok občanov. Poznáme z histórie ale i súčasnosti, že často veľké hodnoty vytvorené ľudskou prácou boli požiarmi, či inými prírodnými živlami zničené. Preto sa už v minulosti ľudia organizovali do dobrovoľných hasičských zborov, lebo si boli vedomí, že čeliť týmto živlom je možné iba kolektívnou ochranou. V dávnych dobách bola požiarna ochrana organizovaná iba svojpomocne, občania si pomáhali navzájom. Založenie prvého miestneho hasičského zboru v našej obci podnietil požiar, ktorý zapríčinilo len 3-ročné dievčatko v máji 1838. O 50 rokov neskôr bol už hasičský zbor povinný pre všetkých mužov vo veku 20-40 rokov. Novodobý dobrovoľný hasičský zbor bol u nás založený v roku 1923 pod vedením Jozefa Révaya s poč-

tom členov 40. Navštívte Múzeum DHZ v našej hasični a oboznámte sa s históriou hasičstva vo Valaskej.

Ako znie krédo valaštianskych hasičov, vyšité na zástave, ktorú zbor získal v r. 1929?

Na hasični je umiestnená socha patróna hasičov, ktorú z dreva vyrobil miestny rezbár Jozef Slivka. Poznáte meno patróna hasičov? (indícia 4.5.)

5. „Vitajte v Panskom hostinci“, takto možno vítal vznešených pánov, ktorí zavítali do tohto hostinca, hostinský v 17.-18. storočí. Bol to zájazdový hostinec s možnosťami ubytovania, ustajnenia a skladu tovaru aj s vozom v halaši (v stajni). V roku 1896 bola budova využitá pre potreby notárskeho úradu (dnes matrika). Táto kamenná stavba mala múry

hrubé asi 1 m a kameň z nich bol použitý do základov pri stavbe národného výboru v r. 1948 a hasičského domu v r. 1950. Miestny národný výbor (dnes obecný úrad) sídlil v tejto budove až do roku 1970, potom sa presťahoval do nových priestorov na sídlisku, kde sídli dodnes.

My vás pozývame do bývalého Panského hostinca na ochutnávku pravých valaštianskych krumpľov a iných dobrôt. Z akých 3 surovín sa pripravujú valaštianske krumpľe?

6. Naša cesta vedie popri rodnom dome vzácného valaštianskeho rodáka. Bol to vynikajúci chirurg a univerzitný profesor, človek s veľkým srdcom a veľkou charizmou. Liečil malé detské srdiečka. Na Slovensku ako prvý vykonal úspešnú transplantáciu srdca a pečene u dieťaťa,

úspešne oddelil siamské dvojčatá. Jeho meno pozná celý svet. Indície vám pomôžu zistiť meno tohto vzácného človeka. Overte si ho podľa pamätnej tabule, ktorá je umiestnená na jeho rodnom dome. Indície: srdce, základná škola, deti.

7. Podľa vzoru predkov žil a tvoril valaštiansky rezbár Jozef Slivka, ktorý si kultúru a tradície predkov veľmi vážil. Všade, kde mohol prezentovať svoj rodny kraj, s hrdosťou nosil kroj a pišťalku. Svoju lásku vložil do svojej ľudovej tvorby. Jeho ruky vytvorili diela nevídaných krás. Z dreva vyrezával sochy, črπάky, hračky, vyrábala pišťalky, fujary, gajdy a iné

ľudové nástroje. Z kože vyrábala krpce, zápästky, opasky, z kovu valašky, či „blanciare“ (kovová ozdoba-pracka okolo krku na košeli). Navštívte Dušičkove dvor, pred domom stojí drevená socha. Podľa nej zistíte názov zaniknutého remesla našich predkov, ktoré si Jozef Slivka vyskúšal.

8. Keď prejdete „poza humnú“ Ulicou Vladislava Valacha, dostanete sa k Tajchu. Tajch je miesto, kde zabil Vladislav Valach hada. Pôvod Valaskej ale nie je valaský, pretože pred Vladislavom už osada existovala a volala sa Štiavnica. Jej obyvatelia žili pri sútoku Hrona a Čierneho Hrona. Často ich tam vytápalo, preto sa presťahovali na druhú stranu Hrona k vyvieracke-Teplici. A keďže prišli z mokrého územia „z môle“, dostali prídanie Molčan. Molčanovci teda patria medzi prvých obyvateľov našej obce. Od kráľa Ľudovíta I. dostali výsadnú listinu „armales“ na prenájom mlyna. Pozostatky mlyna stoja pri Tajchu dodnes. **Výsadné listiny boli kedysi písané na koži zvierat, viete akých?**

9. Naša cesta za poznaním valaštianskej histórie sa končí pod Ubôčou pri prepادلisku blízko obecnej krčmy. Na tomto mieste kedysi stál dom Michala Havrilu, ktorému sa v septembri 1964 prepadol do zeme

kôň. Klesanie pôdy a drobné prepady pozorovali ľudia v okolí vyvieracky už od nepamäti. Napríklad gazdovi Bélovi Škultétymu dva roky

pred tým „ušla do zeme šťanga“ (kovová tyč). No prepadnutie koňa začalo vyvolávať obavy a preto Miestny národný výbor Valaská požiadal o uskutočnenie prieskumu tohto prepadového územia. Odborníci zistili, že kôň sa prepadol do 9 m dlhého krasového komína a že sa pod povrchom ukrývajú podzemné priestory a jazierko hlboké 20 metrov. V súčasnosti je miesto prepadu zakryté betónovým panelom a zasýpané suťou z domov, ktoré museli byť zbúrané kvôli riziku ďalších prepádov.

Viete s akou jaskyňou je spojená vyvieracka Teplica?

1.	2.	3.
4.	5.	6.
7.	8.	9.

Tešíme sa, ak sa vám toto malé putovanie po stopách valaštianskej histórie páčilo.

Ďakujeme všetkým, ktorí nám akýmkoľvek spôsobom pomohli a priložili pomocnú ruku k tomu, aby sa nám to podarilo zrealizovať.

Dievčatá z OZ Pekný deň

Požehnanie obecných symbolov

Vyvrcholením osláv 545. výročia prvej písomnej zmienky obce Valaská bolo požehnanie obecných symbolov na slávnostnej svätej omši dňa 04. októbra o 10,30 hod. vo farskom kostole sv. Martina vo Valaskej. Svätá omša sa začala slávnostným vstupom - procesiou do kostola za prítomnosti duchovného otca, miništrantov, zastupiteľov obce a obecného zastupiteľstva, ktorí niesli obecné symboly - erb, pečatidlo a koruhvu na požehnanie. Slávnostná sv. omša celebrowaná našim duchovným otcom Romanom Kupčákom zdôrazňovala pravdu o Božích daroch nám ľuďom. Vo svojom príhovore nadviazal na historickú legendu, ktorá sa viaže ku vzniku obce. Ako Ladislav Valach dostal dar od kráľovského miestodržiteľa Ľupčianskeho zámku kus pôdy do daru a ten sa o ňu staral a zveľadoval ju. Dostal dar, s ktorým prichádza zodpovednosť a následne

aj úloha. My sme tiež dostali dary. Rôzneho charakteru. Dostali sme aj božie dary, ktoré sme v zodpovednosti povinní rozvíjať a využívať pre dobro všetkých. Zároveň podotkol, že ten najväčší dar nám bol daný obetou Jeho Syna Ježiša Krista. Preto všetci, ktorí sme boli pokrstení, a nielen tí, ktorí praktizujú svoj kresťanský život, stali sme sa kresťanmi – patriaci Kristovi, si máme pripomínať túto najväčšiu obeť a dar. Toto posolstvo zároveň prenášať do nášho každodenného života. Dar – zodpovednosť – úloha. Celá slávnostná sv. omša, ktorá bola vyvrcholením osláv obce, bola zakončená výzvou duchovného otca o odpustenie v našich radoch a životoch, odpustenie si navzájom, pokoj a porozumenie medzi obyvateľmi obce bez ohľadu na to, či niekto býva v materskej časti Valaskej alebo v novej časti Valaskej, či niekto tu býva celý svoj život alebo do Valaskej len prišiel bývať. Na záver slávnosti, po ukončení sv. omše bola spoločná pobožnosť pri kríži na cintoríne, kde sme sa spoločne pomodlili za duše všetkých obyvateľov obce, ktorí nás predišli do večnosti ako poďakovanie za všetko, čo pre nás vybudovali a urobili, zároveň za odpustenie hriechov.

Na záver hádam už len tolko, ďakujeme duchovnému otcovi Romanovi za krásnu a dôstojnú slávnosť požehnania obecných symbolov ako aj všetkým predstaviteľom obce, obecného zastupiteľstva, predstaviteľom kultúrnych zložiek a občianskych združení, ktorí sa na slávnostnej sv. omši zúčastnili. Hoci musíme podotknúť, že ich nebolo až tak veľa. Vrátiac sa tak o deň späť, kedy sa ich do slávnostného alegorického sprievodu zapojilo oveľa viac, tak na tejto slávnostnej sv. omši, ktorá bola vyvrcholením osláv 545. výročia prvej písomnej zmienky obce sa akoby vyparili.

Vdp. Roman Kupčák
Marika Pančíková

NÁHROBNÁ TABUĽKA

Pri vľahnejšej návšteve cintorína v čase Dušičiek som si všimla pohodenú latinovú náhrobnú tabuľku. Bola pokrytá machom, čo svedčilo o jej dávnom pôvode. Po očistení sa vynoril nasledovný text v maďarčine: Iff nyugezik / Isteben boldogult / KOMINKA SÁNDORNÉ / születet KOVACZOVSKY EMMA / meghalt 1903 március 1/ életének 45 boldog /...

V preklade to znamená: Tu odpočívá v Bohu zosnulá Kominková Šandorova manželka, rodená Kováčovská Emma. Umrela 1. marca 1903, v 45 roku života, po 22 ročnom šťastnom manželstve.

Po prečítaní údajov sa mi v mysli začal vynárať príbeh, ktorý mi vyrozprávala pani Anna Matovičová, vnučka z rodiny Valentíny.

Alexander /Šandor/ Kominka pracoval na notárskom úrade vo Valaskej ako matrikár. Notárom bol vtedy mladý Jozef Valentíny, syn bývalého richtára. Bolo to v čase maďarizácie, keď všetky úradné listiny museli byť vystavené v maďarskom jazyku, ktorý matrikár dokonale ovládal. Nevedno odkiaľ prišiel do Valaskej, no usadil sa tu natrvalo. Patril do obecnej rady, je na spoločnej fotografii predstaviteľov obce z roku 1910. Alexander Kominka s manželkou Emmou mali spolu dcéru Karolínu. Po smrti matky sa Karolína vydala za Augusta Boháča. Narodila sa im dcéra Etelka a syn Jozef. V panských rodinách sa rozprávali aj doma po maďarsky a svojim deťom pomaďarčovali mená. Dcéru volali Běžika a syna Dodo, v staršom veku Pubo. Karolína ovdovela a zostala s deťmi sama. Vdova sa zapáčila obchodníkovi Štefanovi Häuffelovi, ktorý bol vedúci Potravného družstva vo Valaskej. Žili spolu v byte pri obchode - Potravnom družstve / v starej Valaskej /. Keď po chorobe Štefan Häuffel umrel, presťahovala sa Karolína s deťmi do Brezna, do podnájmu u Kolesárov. Pozdejšie bývali v dome na nábreží. Dcéra Běžika sa odmalička venovala hre na klavír. Pani Matovičová, ktorej pani Karolína Boháčová bola krstná matka, vedela o osude tejto rodiny. Běžike bola hudba všetkým. Keď bývali v Brezne, nemali v byte kúpeľňu. Priatelia z panského domu s kúpeľňou jej ponúkli možnosť okúpať sa u nich. Vraj sa oparila horúcou vodou, čo zanechalo následky na jej zdraví. Zostala slobodná a celý život vyučovala žiakov hre na klavír. V staršom veku ju volali Běza. Spomínajú si na ňu ešte bývalí kolegovia a žiaci, ktorí navštevovali v dávnejšom čase Hudobnú školu v Brezne.

Náhrobnú tabuľku po zosnulej Emme Kominkovej, ktorá bola matkou Karolíny Boháčovej a starou matkou Běžiky Boháčovej som odniesla do Horehronského múzea v Brezne. Pohodená pri múre cintorína by bola skončila v zbere šrotu alebo na smetisku a nikto nikdy by sa už nedozvedel o príbehu spomínanej rodiny.

Mária Luptáková

Myšlienky od vicestarostu

Drahí Valaštania, obdobie krásnych prázdninových dní je žiaľ už za nami, ale istotne má každý z vás krásne zážitky a bude mať na čo spomínať počas chladných jesenných dní. September sa niesol v znamení príprav na 545. výročie 1. písomnej zmienky o našej obci. V mene prípravného výboru chcem poďakovať všetkým, ktorí sa rozhodli prispieť k tejto krásnej obecnej udalosti, ktorá nás aspoň na krátko všetkých spojila v jedno. Nedá sa menovite ďakovať, ale za všetkých spomeniem aspoň jedno meno, táto osoba je v mojich očiach veľký Valaštan! lebo čo sa týka kultúry, naozaj robí nadľudskú prácu – Danká Králiková, ďakujeme vám! No poďakovať treba aj účinkujúcim, najmä z domácich radov, ktorí sa naozaj pripravili zodpovedne, a tak spríjemnili oslavy obce. Taktiež ďakujeme aj tým, ktorí pripravovali veľmi chutné tradičné valaštianske jedlá, našim matičiarkám, Piesočankám, ovčiarom... Osobne si myslím, že počas osláv sme mali plné nielen srdcia a ducha, ale aj bruchá!

Oslavy obce boli dvojdnové a vyvrcholili v nedelu slávnostnou sv. omšou. Bola to veľmi milá slávnosť, ktorú krásnou duchovnou hudbou

sprevádzal náš valaštiansky farský zbor pod vedením Robka Hlaváčika a Jána Jenču. Kostol bol krásne vyzdobený a pripravený na posvätenie obecných symbolov. Som veľmi rád, že na túto slávnosť prijalo pozvanie až 6 poslancov, starosta, prednosta a zamestnanci obecného úradu. Verím, že slová, ktoré nám povedal pán farár Roman Kupčák, padnú na úrodnú pôdu.

No netreba len chváliť... Všetci dobre vieme, či nevieme, alebo radšej nechceme vedieť, ako to je s našou obcou. Niektorí Valaštania si myslia, že my poslanci robíme prieky starostovi a opačne. Ale čestne vám môžem povedať, že my poslanci sa snažíme zo všetkých síl, aby naša obec mohla prekvitať! Ale medzi nami a vedením obce musí byť symbióza – musíme spolu ťahať za jeden povraz, ale žiaľ nie vždy to tak je, ak má byť naša obec prosperujúca a občania spokojní, musíme si toto uvedomiť. Dostali sme mandát od vás, od ľudí a ja sa pýtam, plním si to, čo som 12. 12. 2014 sľúbil??? Na túto otázku si musí každý vedieť sám odpovedať. Ak by som povedal áno, tak naša obec je na tom suprov! ale, žiaľ, niektorí musia kriticky povedať, že nie!, a preto to zmeň a začni robiť!! Ľud ti ešte verí!

Tak ho nesklam!

Raz mi jeden múdry človek od nás zo speváckeho zboru Lipka povedal: „Matúško, po 15 rokoch budeš Valaštan!“ Ujo Dušan! Ja môžem s plnou vážnosťou povedať, že ním po 5 rokoch som – mojou horúcou krvou východniara s ruskými koreňmi! Hrdo, ale s úctou a pokorou sa hlásim k našej obci! Ak máte niektorí pocit, že nemám pokoru, tak ste na omyle, mám, ale mám aj veľmi silný temperament a vy, čo ma poznáte, tak viete, že to tak je! Drahí Valaštania, nikdy sa nestalo a sľubujem, že sa ani nestane, že nebudem na strane obce a jej rozvoja – vždy za akýchkoľvek okolností budem na strane vás – Valašťanov!!

Prežívame obdobie dušičiek, všetkých svätých, chodili sme a chodíme ešte klášt' vence, kvety a pálime sviečky našim príbuzným a známym, lebo sme ich mali počas života v úcte. Vážme si jeden druhého, počúvajte jeden druhého, rozprávajte sa medzi sebou – ale hlavne budme jednotní, nerozdeľujeme sa na Piesočanov, obyvateľov materskej časti obce a obyvateľov sídliska, budme ako jedna veľká valaštianska rodina!! To prajem zo srdca všetkým nám, ktorým na našej obci skutočne, ale hlavne úprimne záleží!

PaedDr. Matúš Magera
váš zástupca starostu

Ekostánok na oslavách obce

V sobotu 3. 10. 2015 na oslavách obce mala Komisia životného prostredia vo Valaskej svoj vlastný ekostánok. Za pomoci členov a referentov komisie, žiakov ZŠ J. Simana a Obecného úradu vo Valaskej mohla pilotná myšlienka ekostánku dostať zelenú.

Pre deti boli pripravené súťaže na správne vyseparovanie odpadu a hádzanie loptičiek do úst šaša „SEPARÁTORKA“, ktorého vytvorili deti ZŠ J. Simana s pani učiteľkou Mgr. K. Paprčkovou. Pre dospelých boli pripravené dotazníky o separovaní odpadov a kompostovaní. Za ich vyplnenie boli respondenti následne za ochotu odmenení perom Valaská. Zviditeľnila sa aj naša ZŠ J. Simana fotografiami kolektívov jednotlivých tried zhotovených počas pochodu chotárom obce, ktorý sa konal deň predtým.

Stručné zhodnotenie: pomohlo nám 15 žiakov (členov ekohliadky prevažne z 8. a 9. ročníka) ZŠ J. Simana bez nároku na akúkoľvek odmenu,

počas celej akcie boli prítomní predseda komisie PaedDr. M. Magera, zapisovateľka komisie Ing. Z. Slezáková a referentka komisie A. Trnková, za 1,5 hodiny bolo rozdáných deťom za splnenie úloh 150 lízaniak a 80 medailí „super ekológ“, vyplnených bolo neuveriteľných 60 dotaz-

níkov za pomoci našich šikovných detí.

Ako predseda komisie ŽP sa chcem touto formou poďakovať všetkým, ktorí akoukoľvek formou pomohli zrealizovaniu tejto myšlienky – úprimne ĎAKUJEM!

A čo dodať na záver? Komisia životného prostredia bude aj naďalej robiť také kroky, ktoré z ekologického hľadiska pomôžu k skvalitneniu starostlivosti o našu prírodu a zveladeniu obce.

PaedDr. Matúš MAGERA
predseda Komisie ŽP vo Valaskej

Chcem sa poďakovať starostovi obce, celému zastupiteľstvu, organizátorom aj v Starej Valaskej a všetkým, ktorí pripravovali takéto veľkolepé oslavy, mladým ľuďom, ktorí boli v sprievode. Hoci môj zdravotný stav nedovolil ísť do starej obce, počkala som ich pred domom. Bola som unesená zo sprievodu, ktorý vystihoval obec Valaská. Ďakujem za pekný program, ktorý sa páčil starším a mladším občanom. Veď bývam tu 63 rokov a pamätám si, že vo Valaskej žili pracovití a čestní občania. No nájdu sa aj nespokojní a neprajníci. Ale my Valaštania vieme, ako sa ťažko budovala Valaská. Preto Vám všetkým ďakujem a za moje slzy šťastia som sa pri pohľade na to, čo sme dokázali vôbec nehanbila. Som hrdá, že som Valaštianka.

Obyvateľka Valaskej B. Š.

ZVOLEN SPIEVAL S NAMI

Spoločne sme na začiatku festivalu spievali pieseň "Aká si mi krásna".

Spevokol LIPKA pri MO MS

V piatok 16. októbra 2015 sa spevokol Lipka pri MO MS zúčastnil na VII. Zvolenskom festivale speváckych zborov pod patronátom primátorky mesta Zvolen.

Keď 31 členov spevokolu vo Valaskej nastupovalo do autobusu, počasie bolo také, ako hovorili naši predkovia, že „nehodno ani psa pustiť na dvor“. Dážď, hmla a vietor nás sprevádzali celou cestou. Ale láska k spevu a snaha povzniesť sa nad každodenné starosti boli silnejšie. Medzi účastníkmi festivalu boli: Zvolenský spevácky zbor, FS Poľana, detský spevácky zbor Srdiečka, mládežnícky spevácky zbor SK Pink Harmony Academy, miešaný spevácky zbor Lipka, ženský spevácky zbor Belius. Spievalo sa v kongresovom centre Technickej univerzity vo Zvolene, v Kostole sv. Alžbety a v Kostole sv. Damiána. Večer o 20,00 hod. sa náš spevokol Lipka predstavil 7 skladbami: Slovensko - krásna zem, V tej naše dedinke, Zaspala Anička, Janíčko žltovlas, A ja v tej Vyšnej Vsi, Lipka, Rodná zem. Dirigoval p. učiteľ Ján Jenča a p. učiteľka Škantárová. Ani zlé počasie neodradilo Zvolenčanov, aby prišli potleskom odmeniť spevákov, ktorí do svojho vystúpenia vložili kus srdca slovenského národa. V kongresovej sále i v kostoloch zneli piesne sakrálné, nábožné, hymnické, upravené ľudové a iné. Program jednotlivých vystúpení v mnohom pripomínal oslavu jesene a príchod najkrajších sviatkov roka - Vianoc. MO MS vyslovuje úprimné poďakovanie vedeniu obce za dopravu do Zvolena a za občerstvenie.

Aj účasť na tomto festivale ukázala, že na 31 spevákov spevokolu Lipka, manažéra zboru Ing. Minárika, umeleckých vedúcich a dirigentov p. Jenču a p. Škantárovú sa dá spoľahnúť, pretože vedú kolektív k úspechom.

Celá táto akcia bola venovaná na počesť 200. výročia narodenia Ľudovíta Štúra.

Členovia spevokolu Lipka pri MO MS vo Valaskej

Aj to sa stáva...

Už niekoľko rokov sme sa snažili realizovať plánovaný tematický zájazd, pri ktorom by sme spojili príjemné s užitočným. V tom príjemnom balíku bola návšteva známeho a krásneho hradu na Orave - Oravský Podzámok, spojená s jeho prehliadkou, ktorá trvá približne 2 hodiny.

To užitočné bolo ísť do malého poľského mesta Nowy Targ, naživo vidieť život trhovníkov, nakúpiť si tam veci pre bežnú potrebu, teda úžitkové predmety.

Ale tí menej chitívi „nakupovači“ mali snahu poprechádzať sa a spoznávať nevelké mestečko Nowy Targ s jeho krásnymi historickými stavbami, chrámami a parkmi.

Zájazd bol pripravovaný v spolupráci matičiarov, členov ZPB, ale aj bežných občanov našej obce. Vďaka ústretovosti starostu obce sme v sobotu ráno o pol šiestej nastúpili do autobusu, aby sme si splnili jeden z našich snov. Dlhý čas sme sa však netešili. Pri prvej zastávke na osobné potreby, za Popradom sa cesta za poznaním zmenila na strastiplné zážitky plné obáv. Šofér autobusu nám o 07,10 hod. ráno oznámil, že máme defekt. Nastal problém, ako preložiť koleso. Nedalo sa, aj keď mužská osádka zájazdu na čele so zástupcom starostu obce PaedDr. Magerom šoférovi pomáhala ako len mohla. Ručičky hodín sa točili, koleso sa vybrať nepoda-

rilo, z Tatier fúkal studený severák a nám bola už poriadna zima. „Hurá, koleso je von!“ Tešili sme sa, ale zbytočne. Nedala sa vybrať rezerva. Nasledoval telefonát do Brezna, aby priviezli rezervu. Vedeli sme, že Oravský Podzámok už nestihneme časovo. Vypracovali sme druhý variant. Na spiatočnej ceste navštívime Levoču, položíme kvety k pomníku Ľudovíta Štúra pri 200. výročí jeho narodenia, pozrieme si múzeum, radnicu, a v nejakej príjemnej kaviarničke vypijeme kávu. Ale hodiny nie a ne zastávajú a ani tento variant časovo nevychádzal. Už sme si mysleli, že z Popradu sa budeme musieť vrátiť domov. Bolo skoro pol dvanástej, keď sme sa všetci rozhodli, že keď sa už nič zlé nestane, pocestujeme do Targu a aspoň si nakúpime. Veď naši doma sa už určite tešia na darčeky. Tak sa aj stalo, okolo štvrt na jednu sme sa rozprchli do trhoviska s tým, že o tretej štartujeme domov. Uzime, ale spokojní aspoň s nákupom sme nastúpili do teplého autobusu a nadovšetko sme si priali, aby sme sa v zdraví dostali domov.

Prečo to píšeme? Pretože aj to sa stáva. Aj to prináša život. Možno by sa nám žilo lepšie, keby sme sa navzájom chápali a pomáhali si tak, ako tá osádka autobusu zo soboty. Nesplnili sme si jeden zo snov a predsa sme všetci konštatovali, že nám bolo spolu príjemne a že aj to zlé je na niečo dobré.

Účastníci zájazdu

JESEŇ

Padajú listy zo stromov,
tak, ako slzy za letom.
Aj po líncach človeka
stekajú slzy v jeseni života.
Sladkobôľne, ak žil, ako mal,
a miluje ho rodina.
Trpkobôľne, ak nezvládol život
a nenašiel hlbší zmysel
pozemského snaženia.
Cíti sa opustený, nepotrebný.
Pomôžeme pútnikovi...
No prvý krok musí urobiť sám.
Uprieť svoj pohľad k výšinám.
Otvoriť svoje srdce, zrak,
k srdcu iného človeka,
ktorého by mohol mať rád.
Jeseň môže byť aj krásna.
Hýri pestrosťou, vôňou, farbami.
S príjemnými prechádzkami.
Čakáme tak, ako príroda čaká
na pokoj zimy
a jarné prebúdzanie života.

Mária Pačerová

Jeseň plná krás

Farby si na jeseň
hrajú veselú pieseň.
Do tej piesne vietor si píše
a koruny stromov stíska.
Nad Lipovou vidieť už šarkany,
farebné listy suchocú pod nohami.
Zvieratká si hľadajú potravu,
aby v zime neumreli od hladu.
Gaštany zo stromov padajú,
deti ich s radosťou zbierajú.

*Peťka Senčková,
žiačka 4. B ZŠ J. Simana*

ĎAKOVALI SME ZA ÚRODU

„Prichádzame k Tebe, Pane, so srdcom plným radosti a spoločne Ti chceme poďakovať: Za dni, ktoré nám dávaš, Ti ďakujeme, za všetky plody zeme, Ti ďakujeme.“

Tieto slová piesne prichádzajú na um pri vyslovení vďaky. Ďakovať je prejavom otvoreného srdca voči našim darcom. Jedným a najväčším z nich je Boh. Preto aj v našej farnosti sme slávili 18. septembra 2015 v rámci jesenných kántrových dní sv. omšu, ktorú celebroval náš duchovný otec Roman Kupčák, aby sme poďakovali Bohu za tohtoročný

úrodu. Netradičná výzdoba kostola z plodov našich záhrad nám opäť pripomenula Božiu dobrotu, s akou sa stará o človeka. Boh nám zveril zem s celým jej bohatstvom a poučá nás, ako ho máme používať, aby nám boli na osoh. Sme svedkami toho, že Boh nám každoročne požehnáva úrodu a dáva nám bohaté plody zeme, a preto sme mu chceli aj týmto spôsobom prejavovať našu vďaku za všetky dary, ktoré nám poskytol na živobytie. V dnešnej uponáhľanej dobe sa na poďakovanie často zabúda. U nás vo Valaskej však farníci dokázali, že vedia byť ľudia vďační za všetko, čo nám Boh dáva. A nezabúdajú ani na starú ľudovú múdrosť „Bez Božieho požehnania márne naše namáhania“.

Marika Pančíková

Na Starých Horách sa počas roka koná niekoľko pútí. Prvá a najväčšia púť sa koná na Slávnosť Zoslania Ducha Svätého a druhá väčšia púť sa koná na sviatok Nanebovzátia Panny Márie. Okrem týchto pútí prichádzajú pútnici na väčšie mariánske sviatky. Vďaka iniciatíve diecézneho biskupa Rudolfa Baláža sa Staré Hory stali známymi aj tzv. „Fatímskymi sobotami“, ktoré sa konajú na prvé soboty. Na tieto „Fatímské soboty“, kedy sa na Starých Horách konajú pravidelné púte, sa stovky a stovky pútnikov z rôznych kútov Slovenska uberajú na tradičné púte, aby prostredníctvom Matky Božej prosili, ďakovali, predkladali svoje bolesti, túžby a potreby.

Aj farníci nášho farského spoločenstva napriek nepriaznivému počasiu sa odhodlali po ročnej prestávke vykonať púť na naše najbližšie mariánske pútnické miesto Staré Hory. Putovali starší, mladší, ale aj tí najmenší. A tak v sobotu 05. septembra 48 pútnikov našej farnosti vyrazilo na septembrovú púť k starohorskej Panne Márii. Po miernom daždi, ktorý nás sprevádzal od Valaskej,

Putovali sme k starohorskej Panne Márii

sa postupne oblaky rozplývali a po príchode na miesto určenia - Staré Hory - nás začali pohľadáť aj mierne slnečné lúče. Keďže prognózy počasia sľubovali dážď, tradičná púť sa uskutočnila v Bazilike Navštívenia Panny Márie na Starých Horách a na Studničku sme si vyšlapali každý individuálne. Niektorí z farníkov využili prítomnosť viacerých kňazov k sviatosti zmierenia. Po akadémií mladých

z dekanátu Bojnice, farnosti Kanianka sme sa spoločne s pracovníkmi rádia Lumen zapojili do modlitby Radostného ruženca, po ktorom nasledovala svätá omša. Po ukončení svätej omše každého z pútnikov čakal individuálny hodinový program. Každý si mohol v tichosti odovzdať svoje prosby starohorskej Panne Márii, či už v Bazilike, alebo na spomínanej Studničke, alebo pri prameňoch

Na Dušičky

zalietajú spomienky k našim blízkym, ktorí už nie sú medzi živými.

Na Dušičky,

hľadáme odpovede,

na bytostne dôležité otázky.

Kto sme, odkiaľ a načo sme prišli.

Na Dušičky,

farebné listy padajú tíško zo stromov,

Každý z nich bol pre svoj strom ozdobou.

Každý strom pre svojich nájomníkov prestretý stôl.

Zotlejú listy pod stromom.

Úrodná pôda zaskvie sa životom.

Človek tiež svojou činnosťou,

tvorí životný priestor pre svojich potomkov.

Aby dobre hospodárili s tým,

čo sme dostali od prírody ako dar.

Čarovné miesto, kde sme zapustili korene.

Z ktorého berieme, čo siali naši predkovia.

Po nás by úžitok mali mať ďalšie pokolenia.

Dokážeme byť dobrými hospodármi,

aspoň tak, ako boli tí pred nami?

Žili, ako najlepšie vedeli.

Snažme sa tak i my.

Mária Pacerová

načerpať vodu, resp. v stánkoch pod Bazilikou nakúpiť suveníry, devocionálie alebo sladkosti pre svojich najdrahších.

Staré Hory sú jedným z mnohých mariánskych miest, kde ne jeden pútnik odposlal Boha a radikálne zmenil svoj osobný život, kde sa realizuje to známe: „Per Mariam ad Jesum“. Výrazom pravdivosti týchto slov sú aj mnohé obrátenia k Bohu, posilnenie na životnej púti, znovu nájdenie kresťanskej identity, ktoré sa udiali na tomto milostivom mieste.

Jediná vec, ktorá nás pravidelných pútnikov mrzí je, že keď vidíme na toto pútnické miesto prichádzať z rôznych kútov Slovenska plné autobusy pútnikov a v niektorých farnostiach naplnia aj dva autobusy, len v našej farnosti je problém aj s ťažkosťami naplniť čo len jeden autobus aspoň raz do roka. Ale to je už na osobnom rozhodnutí každého jedného z nás. Len jedna vec je istá, taký pokoj, duchovnú vyrovnanosť a silu, akú načerpáte na tomto milostivom mieste, nekúpite za žiadne peniaze, ani v žiadnom hypermarkete.

Účastníci farskej púte na Staré Hory

Z rozprávky do rozprávky

„Kde bolo, tam bolo...
... bola jedna rozprávka,
za ňou druhá, tretia,
poznáme ich veľa,
veď sa na ne deti tešia...“

Aj naše deti sa tešili, a to na 5. október, pretože to nebol deň ako ostatné. Bol niečím výnimočný. Nazvali sme ho „Rozprávkový deň“. Začal tým, že sme si povedali, ako a pre koho rozprávky vznikali, pripomenuli sme si spisovateľov - rozprávkarov a niečo z ich tvorby, kreslili sme podľa viet, čítali s porozumením, hádali, doplňovali, vyplňovali krížovky, vymýšľali „žia-

kopoprekrúcadlá“ a vtipy o rozprávkových bytostiach.

Prijemný deň sme ukončili maľovanými rozprávkami, omaľovánkami a kresbou rozprávkovej bytosti, ktorú si jednotlivé triedy vybrali. K nej stručne napísali, prečo si rozprávkovú bytosť vybrali, čím ich zaujala.

Zaujímavé bolo, že dve triedy si vybrali spoločnú rozprávku „O perníkovej chalúpkke“, ale každá nakreslila chalúpku podľa svojich predstáv. Asi ich viac zaujali chutné perníky ako rozprávkové bytosti!

Zazvonil zvonec a rozprávky je koniec. Aj tej našej. Ale nie nadsled. V marci si ju opäť pripomenieme.

Mgr. Mária Baková
ŠZŠI, Valaská

ZDRAVIE NA TANIERI

Zamestnanci a žiaci Odborného učilišťa internátneho vo Valaskej sa s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pustili v septembri do realizácie projektu, ktorý je orientovaný na propagáciu zdravého životného štýlu. Jeho ciele výstižne charakterizuje názov projektu „Žíme zdravo“. Projekt je zameraný na celovú skupinu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ich rodičov, ale i našich pedagogických a nepedagogických zamestnancov. Zámerom je poskytnúť im dostatok informácií o zdravej výžive či pohybových aktivitách, rozvinúť u žiakov školy zmysel pre správne stravovacie návyky či pitný režim. Projekt, ktorý vyvrcholí na pôde školy v decembri tohto roka, je rozdelený do viacerých aktivít. Prvou je aktivita s názvom „Jablčko v našej kuchyni“, ktorá je zameraná na poznávanie nášho vynikajúceho ovocia a jeho využitie v jedálni detí aj dospelých. Okrem rozšírenia vedomostí o tomto druhu ovocia si žiaci budú

prípravovať detskú výživu, vypekať jablkové koláče, štrúdle a iné maškrtky. Ďalšia aktivita „Týždeň zdravej výživy“ bude mať podobu zdravého maškrtenia, prípravy a ochutnávok ovocných koktailov, zeleninových šalátov, nátierek a iných zdravých pokrmov, v rámci ktorého si budú môcť školáci a ich pedagógovia hravou formou vyskúšať aj viaceré športové disciplíny. „Halloweenský týždeň“ je názov novembrovej aktivity. Počas tohto týždňa si smerajú svoje sily a odvalu pri varení ukázať nielen naši žiaci, ale aj ich mamy a staré mamy, ktoré budú pripravovať rôzne druhy pokrmov z tekvice. Sprievodnou aktivitou je tiež športové zápolenie ako beh s tekvicou v náručí či kotúľanie tekvice pomedzi prekážky. Projekt vyvrcholí v decembri tesne pred Vianocami vianočným workshopom. Počas projektu sa zmodernizuje aj vybavenie školskej jedálne, do ktorej sa zakúpi nový nábytok, na chodbách školy budú umiestnené galóny s vodou, aby bol pre žiakov zabezpečený pitný režim počas celého vyučovania. Týmto ale aj inými zaujímavými aktivitami sa snažíme u našich žiakov rozvíjať pohybové aktivity a naučiť ich správať sa zodpovedne k svojmu zdraviu.

Mgr. Ivona Nezbedová
koordinátor projektu

Rozvoju dobrovoľníctva sme sa venovali aj zapojením do verejnej zbierky Biela pastelka, ktorú organizuje Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska. Cieľom zbierky je získanie finančných prostriedkov na podporu ľudí so zrakovým postihnutím. Výnos Bielej pastelky je každoročne použitý na poskytovanie sociálnej rehabilitácie, teda na financovanie aktivít, ktoré nevidiacim a slabozrakým ľuďom pomáhajú začleniť sa do bežného života. Organizujú sa pre nich kurzy práce s počítačom vybaveným hlasovým výstupom alebo zväčšovacím softvérom, kurzy priestorovej orientácie a samostatného pohybu s bielou palicou, učia nevidiacich čítať a písať Brailovo písmo, sebaobslužným činnostiam, činnostiam ako je varenie, upratovanie, osobná hygiena, organizujú sa kultúrne a športové aktivity, tvorivé dielne.

Pred samotnou zbierkou naši deviataci Martina Wágnerová, Andrej Trunek, Alexandra Adamská a Ján Bukovina urobili na škole o Bielej pastelke informačnú kampaň. Prešli celou školou,

BIELA PASTELKA

z triedy do triedy a porozprávali žiakom o zbierke. Vo štvrtok 24.9. 2015 zrealizovali zbierku v škole a v piatok 25.9. 2015 v obci. Ďakujeme deviatakom, ktorí

po brannom cvičení v čase, keď ich spolužiaci už oddychovali doma, v daždi chodili po Valaskej a oslovovali ľudí a prosili ich, aby prispeli do zbierky. Okrem už spomínaných deviatakov to boli ešte Lea Halková, Katarína Krupová, Oliver a Kristián Magurovci. Spolu vyzbierali 178,31€. Ďakujeme.

Mgr. Katarína Paprčková

0. ročník Memoriálu Jaroslava Simana

Dňa 12.10.2015 sa mal na našej škole uskutočniť zaujímavý deň, ktorý mal žiakom pripomenúť význam pomenovania našej školy po našom rodákovi prof. MUDr. J. Simanovi PhD. a práve v tento deň si pripomíname výročie jeho narodenia.

Počas druhej vyučovacej hodiny sa cez školský rozhlas prihovorela žiakom pani zástupkyňa E. Hanková s prihovorom týkajúcim sa života pána J. Simana. Po nej priblížila žiakom osobnosť pána J. Simana pani Fischerová, jeho sestra.

Po relácii mal nasledovať Memoriál Jaroslava Simana - „Beh pre zdravé srdce“, ale pre nepriaznivé počasie bol preložený na nasledujúci deň - 13.10. (utorok).

13.10. sa uskutočnil plánovaný beh pre žiakov našej školy, aby si pohybom a zdravou stravou utvrdili význam zdravého životného štýlu pre svoje zdravie.

Počas 3. a 4. vyuč. hodiny súťažili medzi sebou žiaci 1.- 2. ročníka, potom žiaci 3.- 4. ročníka. Osobitne boli ohodnotení chlapci a osobitne dievčatá. Bežalo sa jedno kolo okolo areálu školy. Počas 5. a 6. vyuč. hod. súperili medzi sebou chlapci a dievčatá 5.- 6. ročníka (behali 2 kolá okolo areálu) a potom 7.- 9. ročníka (behali 3 kolá okolo areálu školy). Súťažiaci sa mohli v cieľi občerstviť ovocím a zohriať teplým čajom. Deti ukázali, že beh je pre ne prirodzený pohyb a prejavili veľkú bojovnosť. Najlepší bežci z každej kategórie (1.- 3. miesto) boli ocenení medailami a diplomami. Absolútnym víťazom memoriálu sa stal Miloslav Janík, žiak 9. A. triedy a tím získal Putovný pohár.

Memoriál J. Simana plánuje naša škola usporadúvať každoročne. Dúfame, že bude nachádzať viac a viac priaznivcov zo strany detí a motivo-

„Beh pre zdravé srdce“

vať ich k pohybu. Behu sa zúčastnila väčšina žiakov našej školy a patrí im veľká pochvala za bojovnosť, fair play a výdrž.

Do ďalších rokov držíme palce všetkým žiakom a gratulujeme úspešným bežcom.

Mgr. J. Pohorelcová

Zápisnica č. 4/2015

z rokovania Komisie životného prostredia, poľnohospodárstva a prírodných hodnôt Obecného zastupiteľstva vo Valaskej, konaného dňa 16. 09. 2015 v zasedačke Obecného úradu vo Valaskej

Prítomní: podľa prezenčnej listiny
ospravedlnení: Ing. Stanislav Blahút, Miroslav Zelenčík

Program zasadnutia:

Otvorenie zasadnutia

Kontrola odporúčaní členov a referentov komisie ŽP zo stretnutia 17. 6. 2015

Prepadové územie nad tajchom materská časť Valaskej - stanovisko komisie

Profesionálny rozbor vody zo studničky na Piesku pod Dielom

Príprava na Dni obce Valaská 3. 10. 2015

Diskusia

Záver

K bodu č. 1

Predseda komisie PaedDr. Magera privítal všetkých prítomných (členov, referentov komisie a prítomných hostí) na štvrtom zasadnutí vo volebnom období 2014 – 2018. Informoval ich o programe stretnutia. Nikto z prítomných členov nenavrhol doplnenie programu zasadnutia.

K bodu č. 2

Členovia komisie si prešli všetky odporúčania zo stretnutia 17. 6. 2015. PaedDr. Magera zisťoval, ako sa splnili odporúčania a úlohy z posledného stretnutia.

Ing. Murínová informovala, že skládka pod kravinami sa nestihla zaregistrovať, aby sme mohli požiadať o peniaze z euro fondov na jej sanáciu, pretože termín bol do 17. 6. 2015, teda zhodou okolností to bol deň, kedy zasadala komisia ŽP. Na kritických miestach, ktoré sa často stávajú miestom, kde ľudia nezákonne vyhadzujú domový odpad, budú inštalované fotopasce. Obec zakúpila 5 fotopascí. Ing. Murínová napísala správu z 3. zasadnutia Komisie ŽP do Valašianskeho hlásnika a úlohu si splnila. Zároveň bola poverená napísaním správy z tejto komisie.

Pán Zelenčík mal za úlohu vyčistiť Teplicu – úlohu splnil.

Pani Trnková s Ing. Slezákovou mali za úlohu odmerať úsek v materskej časti Valaskej, v ktorom dochádza ku kolízii vodičov so žabami. Úlohu splnili, úsek meria okolo 500 metrov.

Pán Hucík mal na Piesku zistiť, aký odpad je uložený na pozemku firmy Bamu. Pán Hucík zistil, že všetok odpad je uložený správne, v kontajneri – úlohu splnil.

Ing. Slezáková mala za úlohu zistiť, či skládka starých sedačiek zo železničných vagónov na Piesku bola odstránená. Úlohu nesplnila, preto zostáva túto úlohu splniť do najbližšieho stretnutia aj s Ing. Murínovou.

Ing. Murínová má za úlohu monitorovať stav kontajnerov v obci. V prípade, že v niektorých lokalitách sú kontajnery opakovane preplnené (námestie, odbočka smerom do Hronca), tak má zistiť, či je možné zvýšiť počet kontajnerov na separovaný odpad.

O stave riešenia cyklochodníka z Brezna do Valaskej informovala pani Trnková. Informovala, že obec bude musieť urobiť nový územný plán a najskôr sa musí urobiť obecná kanalizácia. Predseda komisie PaedDr. Magera vyjadril veľmi veľkú spokojnosť s aktívnou prácou všetkých členov a referentov komisie ŽP a tiež poďakoval za splnenie všetkých úloh z minulého stretnutia, ktoré sa až na jedno podarilo splniť.

K bodu č. 3

Pán Štéc zo speleoklubu Ďumbier informoval členov komisie o prepádovom území v materskej časti Valaskej. Informácie doplnil pán Múka zo SSS oblastnej skupiny Brezno. V prílohe 1 je geologický prieskum od RNDr. Kubíniho zo 70. rokov 20. storočia, v prílohe 2 nákres od p. Štéca a jeho odborný predpoklad v roku 2015. Podľa ich informácií sa členovia Komisie ŽP dohodli nasledovne:

Komisia odporúča dať vyhotoviť cenové ponuky na zrealizovanie profesionálneho geologického prieskumu prepádového územia v materskej časti Valaskej, ktoré následne členovia komisie a prizvaní fundovaní odborníci z tejto problematiky zhodnotia a vyberú najvhodnejšiu alternatívu pre túto oblasť.

K bodu č. 4

PaedDr. Magera informoval o rozboře vody zo studničky na Piesku. Prišli výsledky z laboratória s takýmito výsledkami: voda obsahuje koliformné baktérie, ktoré indikujú fekálne znečistenie z tráviaceho traktu teplotokrvných živočíchov. V prípade ich prítomnosti existuje nebezpečenstvo prieniku iných potencionálne patogénnych mikroorganizmov. V pitnej vode sa nesmie objaviť ani jedna baktéria koli, enterokok, či patogénna baktéria. Tento rozbor je súčasťou zápisnice ako príloha 3.

Komisia odporúča dať vyrobiť informatívnu tabuľu „Nepitná voda, obsahuje vysoký podiel koliformných fekálnych baktérií“, ktorú následne predseda a členovia komisie upevnia na dané miesto.

K bodu č. 5

PaedDr. Magera podal informácie, že počas osláv budeme mať vlastný eko-stánok. Pripravíme súťaže pre deti, ktoré sa budú týkať správnej separácie odpadov. Za správne riešenia úloh dostanú sladké odmeny a medaily správneho ekológa. Žiaci ZŠ Jaroslava Simana vyrobia informačnú brožúru pre občanov Valaskej ohľadom správnej separácie odpadov za pomoci koordinátorky ekologickej výchovy na škole Ing. Slezákovovej. Táto brožúra bude prílohou ďalšieho čísla Valašianskeho hlásnika a taktiež sa bude rozdávať na oslavách obce. Ing. Murínová dostala za úlohu následne tieto brožúry vytlačiť.

Ing. Murínová navrhla, že prichystá dotazník, ktorý počas tohto dňa budeme dávať občanom obce. Dotazník sa bude týkať separovania odpadu

(Pokrač. na str. 12)

Zápisnica č. 4/2015 z rokovania Komisie životného prostredia

(Dokonč. zo str. 11)

dov v obci. Ing. Slezáková navrhla, že ak budú ochotní žiaci prísť pomôcť, tak by bolo vhodné, aby dotazník rozdávali občanom naši žiaci zo ZŠ J. Simana vo Valaskej.

Ing. Murínová dostala za úlohu vyrobiť separačné škatule. Škatuľu „SEPARÁTORKA“ k tejto akcii vyhotovia žiaci ZŠ J. Simana z krúžku šikovných rúk.

K bodu č. 6

Ing. Pacera informoval, že dostal od občanov z Piesku podnet, ktorý by sme mali na komisii prešetriť. Preto dostal za úlohu osloviť týchto ľudí, aby prišli na ďalšie zasadnutie Komisie ŽP, aby sme ich mohli vypočuť. Ďalej informoval, že z Bystrej do Valaskej nie je vidieť turistické značenie na chodníkoch.

PaedDr. Magera informoval o článku vo Valaštskom hlásníku o študentke Márii Nemčákovovej, ktorá cez letné prázdniny vyčistila okolitú prírodu. Členovia Komisie ŽP sa dohodli, že študentku Máriu Nemčákovú pozmú na ďalšie zasadnutie Komisie ŽP a odovzdajú jej ocenenie za nezištnú pomoc a starostlivosť o životné prostredie.

K bodu č. 7

Predseda komisie PaedDr. Magera poďakoval prítomným za účasť, za ich plodnú, konštruktívnu diskusiu a rokovanie komisie ukončil.

Odporúčanie Komisie ŽP, poľnohospodárstva a ochrany prírodných hodnôt pre Obecné zastupiteľstvo vo Valaskej, štatutára obce Valaská a Obecný úrad vo Valaskej.

Komisia odporúča starostovi obce Valaská – Ing. Jurajovi Uhrinovi, aby dal vyhotoviť cenové ponuky na zrealizovanie geologického prieskumu prepádového územia nad tajchom v materskej časti Valaskej do 30. 10. 2015.

Komisia odporúča starostovi obce Valaská – Ing. Jurajovi Uhrinovi, aby dal vyhotoviť informatívnu tabuľu s nápisom „NEPITNÁ VODA, vysoký obsah koliformných fekálnych baktérií“ september 2015, ktorú následne predseda, členovia a referentka komisie ŽP pripevnia na dané miesto Pod Dielom v časti Piesok – Valaská do 30. 10. 2015.

Zapísala dňa 16. 9. 2015 vo Valaskej:
Ing. Zuzana Slezáková

Nový zákon o odpadoch

Od 1.1.2016 bude v platnosti nový zákon o odpadoch č. 79/2015 Z. z., ktorý sa vo veľkej miere týka obcí a teda čo nás čaká po novom roku.

Triedený zber: Ako a čo sa bude po novom triediť?

Najväčšia zmena v zákone sa týka triedeného zberu. V praxi to znamená, že výrobcovia, ktorí dovážajú alebo vyrábajú určité výrobky, sa budú musieť postarať aj o odpady z nich. **A zaplatiť ich zber a ďalšie nakladanie s nimi.**

Bude ZADARMO celý triedený zber v obci?

NIE NEBUDE!! Výrobcovia budú musieť financovať len odpady z vyhradených výrobkov. A to sú obaly, neobaly, elektrozariadenia, batérie, staré vozidlá, pneumatiky a dosť. Žiadne BIO, objemný, či stavebný odpad, žiaden zmesový odpad, obec to naďalej hradí sama. **Pre obce je najväčšia zmena v obaloch, neobaloch a pneumatikách.** Elektro a batérie fungujú obdobne už aj v súčasnosti. Pneumatiky budú pre občanov taktiež zadarmo, buď cez servis alebo cez samotných predajcov pneumatík. Najdôležitejšie sú obaly a neobaly. Výrobcovia tak budú obciam hradiť náklady na obaly a neobaly týchto odpadov: **papier a lepenka, plasty, sklo, viacvrstvové kombinované materiály (VKM), kovové a drevené obaly.**

Čo je nové v oblasti zmesových, objemných a stavebných odpadov?

Komunálne odpady sú odpady, ktoré vznikajú u občanov, no aj obdobné odpady, ktoré vznikajú vo firmách. Občania sú pôvodcom komunálneho odpadu a **obec ich držiteľom.** Za nakladanie s komunálnym odpadom je zodpovedná obec.

Ako to bude s vývozom objemných odpadov?

V tejto oblasti zostáva zachovaná povinnosť obci vykonávať zber objemných odpadov a odpadov s obsahom škodlivých látok **minimálne dvakrát do roka.** Zákon však prináša jednu novinku, ktorú si budú môcť uplatniť obce do 5000 obyvateľov. Obec, ktorá má do 5000 obyvateľov a na jej území je zriadený zberný dvor, nebude musieť vykonávať dvakrát do roka zber veľkoobjemových odpadov. Musia byť však splnené obe podmienky, teda obec len do 5000 obyvateľov a musí byť zriadený zberný dvor.

Množstevný zber pre stavebné odpady

Obec môže, resp. v určitých prípadoch musí zaviesť množstevný zber zmesových komunálnych odpadov. Pre stavebné odpady sa zavádza novinka, a to je **povinnosť zaviesť množstevný zber aj pre drobné stavebné odpady.**

Ako to bude s BIO odpadmi?

Po novom sa ustanovilo, že pod BIO odpad **nespadá zelený odpad z priestorov podnikateľských subjektov.** Obec sa tak musí postarať len o zelený odpad z verejných priestranstiev, ktoré sú v správe alebo vlastníctve obce a od fyzických osôb. **Aj naďalej sa zakazuje skládovanie BIO odpadov.**

Ktoré BIO odpady je obec povinná zbierať?

Obec je povinná zbierať separovaný **BIO odpad zo záhrad, parkov, či cintorínov** (osobitne trávu a osobitne konáre). Po novom bude obec povinná zbierať aj **jedlé tuky a oleje.** Obec je povinná zbierať aj **kuchynské BIO odpady od občanov.** Na tie sa však aj naďalej ustanovuje výnimka z povinného zberu. Obec nebude povinná vykonávať triedený zber kuchynských BIO odpadov od podnikateľských subjektov.

Kto môže odovzdať odpady na zbernom dvore?

Občan môže bezplatne odovzdať oddelene zbierané zložky komunálneho odpadu a oddelené zložky BIO odpadu na zbernom dvore, ktorý sa nachádza na území obce, **v ktorej je poplatníkom.** Obec môže dobrovoľne prijímať aj odpady od cudzích občanov. **V takomto prípade je obec oprávnená žiadať poplatok za prevzatie a nakladanie s odpadmi.**

Ing. Miriam Murínová, odborná referentka OcÚ Valaská

FOTOPASCE

Fotopasca je alternatívou kamerového systému a pôvodne bola vyvinutá na pozorovanie zveri pre poľovníkov a ochranárov. Je malých rozmerov a je ľahké ju ukryť. Postupom času sa začala využívať aj na ochranu majetku a pri predchádzaní čiernych skládok samosprávami. Pozitívne skúsenosti s nimi majú viaceré mestá a obce (Bratislava, Martin, Považská Bystrica, Malacky).

Nakoľko sú vo Valaskej miesta s opakovaným výskytom čiernych skládok a nedajú sa tam použiť kamery, padlo rozhodnutie o ich zakúpení. Fotopasce sú umiestnené vo vybraných lokalitách a ich účelom je zachytiť vinníkov a následne ich pokutovať. Vinníci musia skládku legálne odstrániť a bude im vyrubená finančná pokuta za porušenie zákona o odpadoch a VZN o odpadoch č.2/2013 **do výšky 663,87 eur.** Cieľom je ľudí odnaučiť znečisťovať svoje prostredie a vážiť si ho.

Ing. Miriam Murínová,
odborná referentka OcÚ Valaská

Karolínka Molčanová
d'akuje
OZ Pekný deň
Valaská
za finančný príspevok

3.8. - 15.8.2015

Zhorené kontajnery

V noci zo 16. na 17. septembra v obci vo veľkom horeli kontajnery na separovaný odpad. Podľa našich informácií vieme, že v tú noc zhorelo 7 kontajnerov. Spolu s predchádzajúcimi požiarimi obci vznikla škoda v počte 15 až 20 kusov kontajnerov na separovaný odpad. Vinník tohto posledného požiaru sa k svojmu činu priznal na obecnom úrade a následne svoj čin oluoval. Vinníkovi bola suma vyčíslená a následne vzniknutú škodu uhradil. Veríme, že podobné situácie sa viac nebudú opakovať.

Redakčná rada

Nie o budkároch

V Štúrovom roku zaznieva často odkaz od neho smerom k nám: „Menej troviť, viacej tvoriť“.

A to napriek tomu, že po sociálnej stránke / okrem iného / to bolo v období ešte zložitejšom.

Ale k veci:

Mnohí z nás kultúrne činní - sa prejavovali nezištné a obetavo aj tento rok. Či v oblasti kultúry, športu, aj v iných aktivitách. Veľká vďaka tým všetkým žičlivcom - aktívnym aj pasívnym. Akosi paralelne so samozrejmosťou sa prirodzene objavili aj pasívni nežičlivci.

Takže čo spoza „bučka“ nekonštruktívne len kritizovať ešte vedľa, a tak svojky prejavujú svoje antipatie, predsudky, domýšľavosť až priam závisť. Ony to typické znaky nielen národa nášho.

Povieme, keď sa nič nebude robiť, nič sa nepokazí, kritici zmiznú. Môžeme zareagovať aj tak, že kritikmi sú poväčšine tí, čo nikdy nič nepokazili.

A preto sa netreba dať znechutiť podobnými „bučkármi“, lebo kultúra v širšom zmysle je prejavom činnosti a myslenia všetkých oblastí ľudského ducha a je pre všetkých.

Samozrejme je len prostriedkom k tomu, aby z nás ľudí kultivované bytosti boli tvoriace „občinu“ /D. Tatarka/.

Výstižný to výraz nášho spisovateľa.

Je aj rok výročia obce.

Dovoliť si parafrázu na vyššie uvedený Štúrov odkaz: Menej nekonštruktívnej kritiky a viacej činorodej práce. Pre spoločný prospech, či úžitok všetkých v obci.

Aby som zakončil odľahčene viac fejtónovo, tak tých, čo radi prestrelky majú, ale nie s koltmi v Texase, ale slove v Perle rád počkám vždy piatky 17,00 hod. v diskusnom rozstrele o kultúre - ale kultúrne.

S pozdravom Jenča

Na žiadosť autora textu sme ponechali pôvodný slovosled.

Čo nás páli ...

V dňoch od 10. 8. do 10. 9.2015 sme cintorín vo Valaskej navštívili trikrát z dôvodu menín otecka a 2. výročia smrti našej mamičky. V kvetinarstve sme dali spraviť väčšiu kyticu. Hneď po týždni nám z hrobu kytica zmizla, hoci sa hrob nachádza neďaleko kostola a pri chodníku. Zlodejovi to bolo zrejme úplne jedno. Pregelgli sme a kúpili dve menšie kytice, aby hrob nebol prázdny, veď mamička mala kvety tak rada. Aké bolo naše prekvapenie, keď v stredu 9. 9. kytice na hrobe boli a v nedeľu 13.9. už zase bol hrob prázdny. Na hrobe boli len tri kamene, ktorými sme kytice zaťažili proti vetru. Pýtam sa, čo sa to vo Valaskej začína diať? Odkedy tam žijú ľudia, ktorí si nevážia miesto posledného odpočinku? Či si niekto rozbehol biznis s kyticami? Je to veľká hanba, že medzi nami žijú i takíto ľudia. Poprosím obyvateľov Valaskej o trochu všímavosti a možno spoločne zlodejov odhalíme.

Ďakujeme, rodina Harineková

Naša kultúrna vizitka trochu inak

Čo ako sa snažíme, skultúrniť oddychovú zónu a detské ihrisko v materskej časti obce, ale takýmto spôsobom sa to jednoducho nedá. V altánku zničené oplotenie a šmykačky museli byť odstránené z dôvodu bezpečnosti, lebo niekto ich využíval na iný účel ako na šmykanie.

Text a foto: M. Krupa

altánky bez oplotenia

preliezky bez šmykačiek

kosí, ale ten kúsok trávnej plochy odkosiť trvá veľmi dlho, akoby si prácu pred jedným činžiakom chceli pošanovať na celý týždeň. A tak naši alergici namiesto jedného dňa kýchajú týždeň. Nechcem sa dotknúť koscov, ale takýto pohľad majú niektorí naši seniori.

Podnety od občanov zaznamenala
Mgr. M. Pacerová

Krásy prírody a „podpapierniky“

Koncom augusta som bola s vnukmi v Slovenskom raji. Na Chvatimechu sme o 8,25 hod nasadli do rýchlika a vystúpili sme v Stratenej. Pekná dedinka, stratená ešte v krajšej dolinke lemovanej skaliskami, bujnou vegetáciou a z druhej strany riekou Hniliec. Počasie výborné. Prešli sme k Dedinkám a k neodmysliteľnej Palcmanskej Maši. Odtiaľ sme prešli na Biele vody, Zejmarskou roklinou na Geravy a späť na Dedinky. Cesta to bola zaujímavá, plná krásy a dobrodružstiev. No pristavím sa pred Zejmarskou roklinou. Obec Smižany si prechod cez Zejmarskú roklinu spoplatnila. Vyberali vstupné. Za jeden dôchodcovský a dva detské lístky sme platili 1.50 €.

Lístok za poplatok bol zároveň poistením pre riziko úrazu v poisťovni Union, čo som si všimla až neskôr. Boli na ňom tiež dôležité telefónne čísla v prípade potreby - 112, 155, 150, 158. Keď som so starším manželským párom, ktorí vyberali vstupné prehodila pár slov v tom zmysle, že som sa s takým vyberaním vstupného v našich horách ešte nestretla /poplatky vyberali asi od 15. júna 2015/, starší pán mi povedal, že jeho trápia iné veci. Že sa mu už hnuší zbierať po turistkách papierové vreckovky v okolí, ktoré po sebe zanechávajú, keď idú na malú potrebu. A naozaj, mal pravdu. Cestou krásne zákutia narušali biele papierové vreckovky, ktoré lemovali turistické chodníky. Sama som vnukov na to upozorňovala, keď sme okolo nich prechádzali. Zároveň som ich poučila, že keď si musia v horách urobiť potrebu, majú to zahrabať, aby za nimi náhodou nešlo nejaké divé zviera a aby iným ľuďom nespôsobili nepríjemnosti. Jedna moja priateľka mi povedala, že keď je to prírodný odpad, ktorý sa rozloží. Ale ja hovorím, že je toho priveľa a že to špätí prírodu. Mužom to tiež vadí. A vám?

M. Pacerová

PREDSTAVUJEME NOVÝCH OBYVATEĽOV NAŠEJ OBCE

Vitaj nám na svete, dieťaťko krásne,
tvoj príchod znamená radosť a jas.
Zo šťastia rodia sa najkrajšie básne,
ktoré ti napíše život a čas.

16.08.2015 – Šimon Held
20.08.2015 – Šimon Vereš

Milí rodičia, želáme vám vo vašom veľkom, krásnom, ale aj zodpovednom poslaní veľa úspechov, trpezlivosti, optimizmu a elánu. Nech sa splnia vaše nádeje a vaše dieťaťko prežije život v zdraví a šťastí, nech sa uskutočnia jeho túžby a nádeje. Žite vo svojom rodinnom kruhu šťastne, spokojne a majte z vašich detí len radosť a potešenie.

JUBILANTI

*Keď človek žije, akoby bol strom,
koreňmi v rastá do domova,
korunu rokov dvíha do neba
a ako vtáčatá
si na neho sadajú ročné obdobia –
neúnavne sa točiac vo svojom kolobehu,
čo sa nezastaví,
krúti sa večným tempom
Dni vojdú do mesiacov,
a pomaličky pribúdajú letokruhy.*

Paula Simanová, 102	Janka Kormanská, 75
Júlia Motýčková, 85	Oľga Alitiová, 75
Veronika Nagyová, 80	Jozef Štulrajter, 75
Jozef Tetamenti, 80	Ondrej Nemec, 75
Oľga Škultétyová, 75	Ján Čief, 70
Ľudmila Uhríková, 75	Ľudmila Bursová, 70
Emil Banko, 75	Viera Štefanová, 70
Mgr. Jarmila Slezáková, 75	Erika Trangošová, 70
Mária Ambrozová, 75	Alena Daxnerová, 70

*„Milovať znamená kráčať smerom k druhému.
Prijať ho takého, aký je.
Podporiť ho, zdieľať s ním dobré aj zlé,
aby sa neviditeľného puta
medzi ňou a ním nedotkol čas.“*

19.09.2015 - Róbert Maťovčík a Klaudia Štellerová
01.10.2015 – Zotán Fábry a Zora Haliarská
10.10.2015 – Ing. Miroslav Barbierik a Martina Buknová

Milí novomanželia, prajeme vám veľa šťastných dní prežitých vo vzájomnej úcte a porozumení. Nech vás láska sprevádza životom, ktorý máte pred sebou.

ROZLÚČILI SME SA

*Rok za rokom píšeme svoj život do dlaní osudu.
Náš ľudský príbeh.
Čo človek, to príbeh iný –
niekedy plný zvrátov, prekvapení,
niekedy veselý, niekedy viac smutný,
niekedy sa v ňom píše o mnohých stretnutiach,
niekedy skôr o ... samote.*

+10.09.2015 – Ivan Kňazovický (*06.09.1962)
+15.09.2015 – Mária Tekelová (*06.04.1967)
+16.09.2015 – Mária Ridzoňová (*12.09.1934)
+19.09.2015 – Margita Škultétyová (*15.02.1923)
+22.09.2015 – Ondrej Dobrik (*13.08.1927)
+08.10.2015 – Ing. Jozef Sorkovský (*21.07.1941)
+ 16.10.2015 – Anna Slabéniová (*31.01.1930)
+ 17.10.2015 – Darina Belková (*12.03.1932)

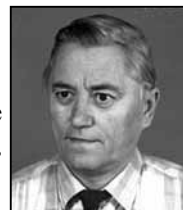
SPOMIENKY

*To, že sa rana zahojí, je len klamné zdanie.
V srdciach nám bolesť zostáva
a tiché spomínanie.*

Dňa 23. novembra si pripomenieme druhé
výročie od úmrtia môjho drahého manžela,
otca starého otca

Jána Mešťana z Valaskej.

S láskou spomína manželka a dcéra s rodinou

*Pre spomienku nájdime si čas,
kedy náš drahý opustil nás.*

Dňa 27.09. sme si pripomenuli nedožité
80. rokov a 10.10. - 3 výročie úmrtia nášho
drahého manžela a otca

Františka Ovsánika.

S láskou a úctou spomína manželka a syn,
kmotra so synom a krstná dcéra s rodinou.

Dňa 5. septembra uplynulo 5 rokov odkedy
nás navždy opustila naša drahá mama, man-
želka a starká

Katarína Mihoková.

S láskou a úctou spomínajú: manžel, dcéra a
syn s rodinami.

Kto ste ju poznali, venujte jej tichú spomienku.

*Slza v oku, v srdci žiaľ,
čo drahé nám bolo, osud vzal.*

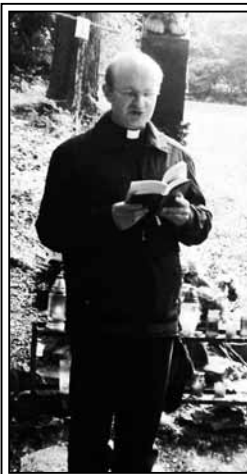
*Odišiel si nám všetkým, ktorí ťa radi mali,
odišiel si bez toho, aby nám tvoje ústa zbo-
hom dali.*

Dňa 4. novembra si pripomenieme desiate
výročie, čo nás opustil náš manžel, otec, sta-
rý otec, prastarý otec

Ján SIVČÁK z Valaskej.

S láskou a úctou spomína smútiaca rodina.

Blahoželáme a ďakujeme za 37. rokov života pre nášho duchovného otca Romana

Otec Roman, ďakujeme všemohúcemu Bohu za dar života pre Vás, za dar kňazstva a na Vašej duchovnej ceste Vám prajeme a vyprosujeme pevné zdravie, veľa síl, lásky a radosti, spokojnosti a trpezlivosti, ktorú vo svojom ťažkom, ale Bohu milom povolání, potrebujete. Božia láska a starostlivá ochrana Presvätej Bohorodičky nech požehnáva Vaše ďalšie kroky i Vašu duchovnú činnosť

Na mnohaja i blahaja lita!

S úctou Vaša farská rodina

NEKROLÓGY

Život a smrť. Dve prosté slová. Ktoré z nich, ktoré viac srdcia rozochvieva. Život a smrť je o človeku, oboje mu patrí. Jedno dáva nádej, druhé srdcia jatrí. Ako rieka medzi brehmi náhlime sa do dní. Až raz naplní sa aj náš čas. Koniec sa so začiatkom spojí, kruh sa uzatvorí. O čom bol ten život tvoj. O láske, túžbach, snení, o nádeji o odpustení. Žil si ako najlepšie si vedel. Žal si, čo si sial, inak to nejde. Najväčšej však malo vo tvojom živote ceny, že si miloval a bol milovaný.

Dňa 8. 10. 2015 zomrel náš občan, pán inžinier Jozef Sorkovský.

Narodil sa 21. júla 1941 u Zvolene v rodine Jozefa Sorkovského, pracovníka železníc a Emílie Sorkovskej, ktorá bola v tom čase domáca.

Narodil sa ako druhý z troch detí.

Po vychodení základnej školy vo Zvolene študoval na Strednej priemyselnej škole strojárkej vo Zvolene. Po jej absolvovaní pokračoval v štúdiu na Strojníckej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave.

Po ukončení štúdia v roku 1964 začal pracovať v národnom podniku Strojárne Piesok ako technologický projektant. Postupne vykonával funkcie – samostatný vývojový pracovník, vedúci vývojovej technológie, vedúci technického rozvoja výroby základne a nakoniec funkciu technicko-investičného námestníka podnikového riaditeľa. Medzitým absolvoval postgraduálne štúdium na Vysokej škole technickej v Košiciach.

Po odchode do dôchodku vytvoril firmu Elektrogas.

V roku 1967 uzatvoril manželstvo s Ľubicou Eremiašovou. Z tohto manželstva sa narodili deti Peter a Lucia. V roku 1995 sa rodina rozšírila o nevestu Ľubku, rodenú Virágovú. A v roku 2005 sa dcéra Lucia vydala za Róberta Grého. Radostné chvíle prežíval pri hre s vnúčatami Filipkom a Simonkou.

K jeho záľubám patrili šport. Počas štúdia reprezentoval vo volejbale, venoval sa lyžovaniu, turistike, zaujímalo ho umenie, literatúra.

Verejne pôsobil:

70. roky – pedagóg technických predmetov na SPŠ Brezno

80. roky – funkcionár FO Strojárne Piesok Valaská

90. roky – poslanec verejného zastupiteľstva Valaská

Zostane navždy v našich srdciach.

Deti s rodinami.

Zlá správa, alebo pravda o živote, že ten, kto narodí sa, musí umrieť? Koľko energie, sily v sebe človek skrýva. No pride čas, keď sila v človeku dohorieva. Ako oheň, ktorý blčí dodaleka, raz vyhori v sebe, len popol zanechá. Ako strom, ktorý rastie zo semienka, krásny, statný, zdravý, no pride povichrica a vyvrátený strom, aj s koreňom, odumiera. Aj u človeka je to tak, choroba si nevyberá. Pride, lebo prísť musí, niečo skazilo sa.

Človek chradne, slabne, ako ten list v jeseni vädne a umiera. V srdciach tých, ktorých miloval, zostáva spomienka.

Dňa 20. októbra 2015 nás navždy opustil vo veku nedožitých 75 rokov náš občan pán Stanislav Nemky, milujúci manžel, otec, starý otec, priateľ.

Narodil sa 27. decembra 1940 v Hronci. Do manželstva s Annou, rodenou Babčanovou vstúpil 18. júla 1964. Študoval na jedenástročnej škole v Brezne, ukončil ju 30. mája 1957 maturitnou skúškou. Vysokoškolské štúdium na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave v odbore Ekonomické informácie a kontrola ukončil v roku 1989.

Od strednej školy až do dôchodku pracoval v Zlievárni Hronec, kde sa dokázal vypracovať z práce robotníka na technického námestníka.

Práca, rodina a príroda boli jeho záľubou.

V manželstve sa narodili dve dcéry, Renáta a Adriána. Tešili sa trom vnúčatám, 28 ročnému Radovanovi, 24 ročnej Monike, 10 ročnej Laure.

Bol dobrým manželom, otcom, starým otcom. Jeho veľkou vášňou však bola príroda - lesy, svet stromov, zvierat a vtákov mu učaroval na celý život. Bol však nielen poľovníkom - od mlada zariadenie pracoval v poľovníckom združení Gajdoska Hronec, ale aj ochrancom prírody. Predovšetkým však vynikajúcim človekom - dobrým, láskavým a spravodlivým v kruhu svojich priateľov, známych a rodiny, vždy ochotný pomôcť, podať pomocnú ruku.

Jeho životným krédom bolo: „Život je dlhý, a predsa koniec má, len ten v ňom vydrží, kto sa nepoddá.“

S láskou budeme spomínať - manželka Anna, dcéry Renáta a Adriána s rodinami, matka, bratia s rodinami, rodina Babčanová, ostatná rodina.

Dňa 22. 9. 2015 zomrel náš občan, pán Ondrej Dobrík.

Narodil sa 13. augusta 1927 v Šalkovej pri Banskej Bystrici, v rodine murára Ondreja Dobríka. Bol najmladší z piatich súrodencov. Jeho mamička Mária Dobriková, rodená Mesiková, sa venovala domácnosti a malému hospodárstvu, ktoré vlastnili, zomrela mladá. Otecko odchádzal za prácou od jari do jesene do okolia Banskej Bystrice i Brezna. Ľudovú školu vychodil v rodnej Šalkovej, meštianku v Banskej Bystrici. Po vyučení sa za automechanika pracoval v súkromných autodielňach. Počas vojny v roku 1941 bol zamestnaný a vykonával práce v súkromnej firme, ktorá bola registrovaná ako podnik dôležitý pri obrane štátu, o čom mal písomné potvrdenie. Pred vypuknutím SNP so svojimi bratmi a ďalšími vynášal zbrane pre partizánov na Prašivú. Pred koncom vojny bol násilne odveľený spolu so svojím starším bratom a ďalšími z dediny do lágra v Štrahove, nachádzajúceho sa blízko pri Viedni v Rakúsku, kde prežil v neludských podmienkach 5 týždňov a nakoniec ušiel i s bratom a vrátil sa pešo do rodnej dediny.

Po vojne pracoval v rôznych súkromných a štátnych autodielňach ako automechanik. V roku 1953 sa zamestnal na Chopku v podniku Turista, kde pracoval ako pracovník obsluhy vlekov a zároveň sa podieľal na výstavbe lanovej dráhy. Bol jedným z prvých členov horskej služby na Chopku - oblasť Nízke Tatry-Juh. Tu sa spoznal so svojou životnou láskou Želmírou Urbanovou, s ktorou uzavrel manželstvo v roku 1955 v Palúdzke. O rok neskôr sa im narodil jediný syn Milan. Rodinné šťastie však netrvalo dlho. Po troch mesiacoch od narodenia syna jeho manželka Želka vážne

Významné jubileum – diamantová svadba

„Láska nepozná svoj vek, vchádza do snov v každom období, je ako záračný liek, čo aj dušu šťastnou urobí. Šťastný si, ak si takého druhu vybrať vieš, čo s ním i vysokej staroby dožiješ.“

15. októbra v roku 1955 v Dubnici nad Váhom osud spojil dvoch mladých ľudí manželským ÁNO a oni sa rozhodli vykročiť na spoločnú cestu životom - pán Otokar Caletka a jeho manželka pani Anna Caletková, rodená Krupová. Nevedeli, čo ich čaká, ale verili, že ich láska vytrvá, pomôže im prejsť cez všetky úskalia a prekážky. Ruka v ruke kráčali po novej, neznámej ceste za svojím cieľom. Odvtedy prešlo neopakovateľných 60 rokov. Drahí naši jubilujúci, ďakujeme vám za všetko, čo dobré ste urobili vo svojom spoločnom živote pre seba, svojich blízkych, pre našu obec. Želáme vám v tejto vzácnej chvíli všetko len to najlepšie, hlavne pevné zdravie, radosť a spokojnosť v kruhu vašej rodiny. Nech sú dni vášho zrelého veku sľučné, prehriate radosťou a vďačnosťou vašich drahých a nech plynú v mieri a pokoji ešte dlhé roky.

ochorela. Prekonala detskú obrnu, ochrnula a musela sa podrobiť dlhodobému liečeniu.

Nádhernú prírodu i dobré zamestnanie v Nízkych Tatrách musel zanechať a venovať sa výchove syna. Spočiatku mu pomohla najbližšia rodina. Našiel si prácu v Dojčenskom ústave vo Valaskej, kde umiestnil i svojho polročného syna. Keď sa mu manželka vrátila z liečenia, ostali bývať vo Valaskej v internáte a neskôr im bol pridelený byt, kde býval do konca svojho života.

Pracoval tiež na Domovej správe vo Valaskej a od roku 1964 bol zamestnaný v Strojárňach Piesok v údržbe generálnych opráv, kde pracoval až do odchodu na invalidný dôchodok. Prekonal tri infarkty, praskol mu vred na žalúdku.

Keďže jeho manželka po chorobe ostala imobilná, potrebovala jeho každodennú pomoc. No pre neho to nebola záťaž, s nesmiernou láskou a pochopením sa podieľal na domácich prácach. Vytvoril také podmienky, že rodina fungovala ako bežná, bez obmedzení. Tešil sa z každého dňa prežitého so svojou Želkou, až do júla 2012, keď jeho milovaná manželka zomrela. I po jej smrti sa snažil žiť tak, aby nepotreboval pomoc od svojich najbližších. Napriek tomu prišli veľmi vážne zdravotné problémy, ktoré už nevedel riešiť sám, postupne mu ubúdali sily a nemohol žiť bez pomoci lekárskej a najbližších. Jeho organizmus bol tak veľmi vyčerpaný a zoslabnutý, že viac nedokázal bojovať a vyčerpaniu podľahol.

Žil výnimočným životom, napriek ťažkým skúškam bol šťastným človekom. Miloval hory, prírodu, svoju Želku, rodinu, mal rád Valaskú, ľudí, rád pomáhal. Bol šikovný a zručný, dobrý fotograf. Celý svoj život podriadiť potrebám manželky a rodiny.

Ostane navždy v našich srdciach. Syn Milan s manželkou Elenkou, vnuk Ľvko s Martinkou, vnučka Lujza s manželom Miškom, právnik Teuško.

Smútočná hudba rozlieha sa Valaskou.

Obyvateľom pripomenie niečo skon.

Nechajú sa unášať clivou melódiou a čakajú,

čo im z rozhlasu oznámi vážny hlas.

Koho už viac nestretnú v uliciach.

Dňa 16. októbra 2015 zomrela vo veku 85 rokov naša občianka pani Anna Slabéniová, naposledy bytom vo Valaskej, Štúrova ulica číslo 2.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť.

Narodila sa 31. januára 1930 v Tvrdošovciach okres Nitra, rodičom Ľudovítovi Vaňovi a Viktórii Dóžovej. Vyrastala v Tvrdošovciach v robotníckej rodine s jedným súrodencom, kde chodila aj do základnej školy.

Pracovala v konzervárni v Rimavskej Sobote, ako upratovačka v Strojárňach Piesok a neskôr v reštaurácii Perla.

V roku 1950 sa vydala za Ladislava Slabéního, s ktorým žila vo Valaskej až do jeho smrti 3. apríla 1999.

V manželstve sa narodili štyri deti, Štefan, ktorý matku v smrti predišiel, Ladislav, Jozef a Eva.

K jej záľubám patrili ručné práce, varenie, záhradka a prechádzky prírodou.

Jej deti sa o mame vyjadrili takto: „Bola to dobrá mama, obetavá, vychovala nás tak, ako len mohla. Dala nám lásku a všetok voľný čas venovala nám. Starala sa o chorého otca až do jeho smrti.“

Lúčia sa s ňou syn Jozef s manželkou, dcéra Eva s manželom, syn Ladislav s rodinou, vnuk Marek, vnuk Matej s rodinou, vnučka Stanka s rodinou, svatka, všetci susedia a známi.

„Nádej“ - výstava fotografií a obrazov

Výstavy fotografií a obrazov dvoch autoriek Janky Vozárikovej a Juliany Vozárikovej si môžete pozrieť na Námestí 1. mája vo výstavnej miestnosti Obecného úradu vo Valaskej, ktorá potrvá do 10.12.2015.

Janka Vozáriková vyštudovala SOU odevné a SPŠ odevnú v Trenčíne – ďalej študovala Vedecké informácie a knihovníctvo v Bratislave. Má certifikát z Psychosomatickej arteterapie a Hiporehabilitácie (liečenie na koňoch). V roku 1997 založila Hiporehabilitácie v Trenčíne. Od roku 2001 pôsobila ako slobodný umelec. Tak isto ako aj dcéra Juliana má vrúcny vzťah k prírode, zvieratám a k rodnej zemi. Juliana Vozáriková chcela študovať fotografiu na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Neprijali ju, a tak ju osud zaviedol do Košíc, kde študuje na Technickej univerzite. Vzťah k prírode a zvieratám vidieť aj na jej fotografiách a pretrvávajú dodnes. V roku 2012 reprezentovala Slovensko na MS vo vytrvalostnom jazdení na koňoch v Maďarsku. Počas dvoch sezón, kedy súťažila v tejto disciplíne, získala takmer všetky víťazstvá. Jej športovú činnosť ukončil nástup na VŠ.

Prvým podujatím, ktoré je spojené s touto výstavou, bol koncert fenomenálneho harfistu Jakuba Rizmana – Čarovná flauta.

Jakub Rizman je absolventom Bratislavského konzervatória a v roku 2009 sa stal absolútnym víťazom Súťaže štátnych slovenských konzervatórií v hre na harfu. Spolupracoval s mnohými domácimi a aj zahraničnými or-

chestrami a filharmóniami. Pre bližší kontakt s publikom hrá najradšej priamo na ulici. V súčasnosti pôsobí v Taliansku. V roku 2014 koncertoval aj s dvoma hudobníkmi La Scaly. 16. 10. 2015 bolo slávnostné otvorenie tejto výstavy a Janka Vozáriková pozvala do Valaskej vzácného hosťa – zaslúžilú umelkyňu Evu Kristinovou, tiež rodáčku z Trenčína.

Pani Eva Kristinová bola dlhoročná členka SND, pôsobila v rozhlase, televízii a filme. Na divadelnej scéne zotrvala takmer 40 rokov. Stvárnila veľa hereckých postáv, v ktorých vynikol jej jedinečný talent. Je držiteľkou viacerých významných ocenení: Nositeľka radu SNP II. triedy, ČS medaily za chrabrosť a iné. V roku 2008 jej prezident SR Ivan Gašparovič udelil Rád L. Štúra I. triedy za mimoriadne zásluhy v oblasti rozvoja slovenského divadelného umenia a kultúry. Bola priamou účastníčkou SNP a je čestnou predsedkyňou MS.

Pani Eva Kristinová nám priblížila cez svoj jedinečný recitátorský talent život a diela Martina Rázusa, ktorého 127. výročie narodenia sme si 18. 10. pripomenuli. Krásna ľubozvučná slovenčina, sila ducha a pravdivosť žitia nám budú ešte dlho rezonovať v našich srdciach.

Ďalšie podujatia, ktoré organizuje J. Vozáriková v rámci Kultúrnej jesene vo Valaskej, sú nasledovné a všetky budú prebiehať vo výstavnej miestnosti.

27. 10. 17:00 „Ako žiť ďalej“ – prednáška pre seniorov zameraná na zvládnutie psychologických aj zdravotných problémov v tomto veku

28. 10. 17:00 „Pod krídlami orlov“ – Albánsko ako ho nepoznáme – zaujímavosti zo života Albánskeho ľudu v minulosti a súčasnosti

29. 10. 17:00 „Maľovanie na vyhodnené veci“

3. 11. 16:00 „Radšej bohatý vnútorný život a chudobný navonok, ako naopak“ – ženský spolok Živena

22. 11. 17:00 „Na krídlach poézie“ – prednes básní z vlastnej tvorby žien z Valaskej

„Pokojná chvíľka s čajom“ – čaj a jeho tajomstvá

„Každá žena je krásna, vzácna a jedinečná“ – módna prehliadka spojená s ukážkami kozmetologickej úpravy tváre

„Eskimáčky“ – veselé pásmo v podaní členov divadelného súboru Valaštan so sprievodom veselých pesničiek

25. 11. 17:00 „Duchovné príčiny chorôb“ – prednáška

„Sedem divov sveta“ – prezentácia knihy Ley Weberovej (bez predaja)

„Taký obyčajný deň“ – poézia členov literárneho klubu Litera II z Banskej Bystrice

„Sibírske zdravie“ – svet, ktorý je založený na 3 veľrybách, ich mená sú – zdravie, úspech a rozvoj (prednáška)

„Psychosomatická arteterapia“ – ako vplyvajú farby na človeka (prednáška)

10. 12. „Deň poézie“ – recitovanie básní M. Rúfusa spojené s hudbou

Ďakujem Obecnému úradu Valaská, starostovi obce Ing. J. Uhrinovi, PaedDr. Stanislave Benedikovej, Danke Králikovej, Ing. P. Minárikovi, MUDr. Lei Weberovej, Sidke a Ivanovi Macíkovým, Janke Petráskovej a všetkým, ktorí akýmkoľvek pričinením pomáhali pri projekte s názvom Nádej.

Nech svetlo a nádej vstúpi do našich duší aj počas týchto podujatí.

Janka Vozáriková

Som rada, že sa podarilo p. Vozárikovej v rámci Kultúrnej jesene a kultúrnej komisie zorganizovať tieto podujatia. Bolo pre mňa a aj pre iných zúčastnených pekným zážitkom vystúpenie mladého talentovaného harfistu. Tiež jej výstava fotografií spojená s recitátom p. Kristinovej. Je obdivuhodné, koľko energie ešte je v jej interpretácii umeleckého slova, tentoraz zameraného na dielo Martina Rázusa. Oprášila som si vedomosti zo školských lavíc a veľa nového som sa dozvedela. Zaznelo tam aj pre dnešnú dobu veľa pekných myšlienok. Ak sa jej vystúpenie pre niekoho zdalo „ťažké“, podľa mňa zapadlo do súčasnej nálady a stavu vo svete, aj u nás. Rozbúrené prostredie v niektorých rodinách, obciach, štátoch, nepekné vzťahy, ktoré vedú ku konfliktom. Výstavu a recitál vnímam ako dve samostatné kultúrne podujatia v jednom. Jedno vyjadruje nepoučiteľnosť človeka z chýb minulosti, druhé krásu prírody, vzťah k zvieratám, akoby nás to pobádalo hľadať harmóniu v prírode a prenášať ju do svojich rodín, do svojho života. Viem, že p. Vozáriková vystavovala aj v iných mestách, nielen fotografie, ale aj obrazy. Vlani v Brezne, kde som sa zúčastnila. Zvlášť sa mi páčili obrázky prírodných bytostí. Viem si ich predstaviť nad detskou postieľkou, ako sa usmievajú na dieťa a ako dieťa svojím pohľadom so záujmom hľadá obrázok nad postieľkou. Ďakujem obci, že umožnila p. Vozárikovej vystavovať a zrealizovať svoje nápady. Ďakujem jej, že sa na takú neľahkú úlohu podujala, veď koľko ľudí, toľko chutí. Ďakujem zamestnankyniam ObÚ, ktoré jej pri tom pomáhali, tiež p. Petráskovej, ktorá to svojím fotoaparátom zdokumentovala. Bol to pekný príspevok ku Kultúrnej jeseni vo Valaskej.

M. Pacerová

Spomienky Júliusa Rafaja

V minulom čísle sme uverejnili článok o činnosti Konfederácie politických väzňov Slovenska s prísľubom, že uverejníme výpis zo spomienok p. Júliusa Rafaja, ktoré spísal krátko pred ukončením svojej životnej púte v banskobystrickej nemocnici.

Jeho manželka, teta Soňa, spomína: „Môj manžel Júliu Rafaj dlho o svojom pobyte v Jáchymove a o väzení vôbec nechcel rozprávať. Možno preto, že všetci amnestovaní pri prepustení museli podpísať záväzok mlčanlivosti.“

„Až doteraz som neveril, že by spravodlivosť u nás bola taká, ako sa o nej písalo v novinách, hovorilo v rádiu alebo v televízii. Až teraz sa o tom veľa hovorí a píše.“

V roku 1953 som bol odsúdený Nižším vojenským súdom v Kolíne na 14 rokov za zbehnutie z vojenskej základnej služby a za pokus o prechod štátnych hraníc. Nikdy som s týmto rozsudkom nesúhlasil, ale musel som ho prijať. Bol som vyšetrovaný v Prahe v Ruzyni. Presne to síce nemôžem tvrdiť, že som bol na Ruzyni, lebo po zatknutí som bol asi týždeň vo väzbe v Českých Budějoviciach. Potom prišlo auto, na oči mi dali nejakú handru. Celou cestou som mal zaviazané oči, takže vtedy som nevedel, kde sme pristáli.

Tam ma hneď dali do cely o rozmeroch 2 x 3 m. Celé jej zariadenie - posteľ, stolík a stolička - bolo zasunuté v stenách. V ľavom kúte bolo francúzske WC. Nevieam, či tá cela bola niekde v podzemí, lebo svetlo svietilo vo dne v noci. Potom začalo vyšetrovanie. Prišiel príslušník, znovu mi zaviazal oči. Výťahom sme išli asi na tretie alebo štvrté poschodie do kancelárie k vyšetrovateľskému referentovi. Tam mi odviazal oči, pozapísal alebo povypínal nejaké farebné gombíky a vyšiel z kancelárie von. Muž v stredných rokoch sa ma opýtal, ako sa volám, že je mojím vyšetrovateľom a ja som povinný hovoriť pravdu, lebo ak niečo zamĺčim, bude to priťažujúca okolnosť. Hneď sa ma opýtal, za čo som tu. Na otázku, prečo som chcel ujsť, som mu povedal, že preto, lebo sa mi tento režim nepáči. Čo sa mi na ňom nepáči? Povedal som mu, že nikdy nebudem kývať, keď mi niekto bude ukazovať bielu farbu a bude tvrdiť, že je čierna. Referent sa nahneval a tvrdil, že nemám právo kritizovať stranu a vládu. Povedal som mu, že práve preto som chcel opustiť republiku, čo ho nahnevalo ešte viac a začal sa mi vyhrážať nejakými metódami. Zapálil si cigaretu a ponúkol aj mňa. Ale keď som si chcel jednu zobrať, odtiahol ruku s tým, že keď budem rozumný a keď sa priznám, budem mať povolené kúpiť si cigarety a aj čítať knihy. Povedal som mu, že som už vypovedal všetko. Potom zavolať príslušníka a prikázal, aby som si to rozmyslel. Po troch dňoch na cele ma znovu zavolať s otázkou, čo som chcel v zahraničí robiť. Pri odpovedi, že som nad tým ešte nerozmýšľal, mi tvrdil, že som chcel ísť do cudzineckej légie. V tom čase bola vojna v Kórei, tak som tam mal ísť zabíjať nevinné deti a starcov. Odpovedal som mu, že keby som chcel zabíjať, mohol som zobrať guľomet a na hraniciach ho použiť. Ešte som mu povedal, že som ako 13 - ročný vojnu zažil a videl som veľa mŕtvych a že sa mi to hnuší. Darmo som to hovoril, do zápisnice sa z toho nič nedostalo. Potom začalo tvrdé vyšetrovanie, nedali mi v noci spať, stále ma budili, raz k referentovi, druhý raz som nemal ruky na deke, nesmel som ich schovať. No a tak po dvojmesačnom tvrdom vyšetrovaní, vyslabnutý a vychudnutý som už podpísal všetko, na čo si pán referent spomenul; vtedy by som bol podpísal aj šibenicu, lebo som už dobre ani nevnímal...

To, čo je v zápisniciach popísané, to presne opísať neviem, lebo som nedostal ani rozsudok, ani obžalobu. Pamätám si len, že podľa nich som chcel ísť do cudzineckej légie zabíjať nevinné deti a starcov alebo som sa chcel dať vyškolíť za špióna, zhodiť z lietadla na Slovensko a zorganizovať povstanie proti ľudovodemokratickému Československu.

Súd som mal verejný pred celou divíziou, lebo v tom čase bola naša divízia na letnom výcvikovom tábore v Boleticiach na Šumave.

Bola to už len repríza, musel som súhlasiť so všetkým, čo tam popísali. Keď sa ma predseda senátu opýtal, či rozsudok prijímam a ja som bez rozmýšľania povedal, že áno, povedal mi, aby som sa poradil s obhajcom. O žiadnom som nevedel. Upozornil ma, že obhajca sedí vpravo za stolom. Vtedy som ho prvýkrát videl. Pre formu som išiel za ním. Povedal mi, aby som prijal rozsudok, lebo ak sa odvolám, dostanem viac.

Zo súdu som šiel na Pankrác. Tam som bol asi týždeň, potom prišiel transport a ja som sa dostal do Jáchymova. Keď sme prišli na ústredný tábor v Ostrove, tí, ktorí boli mladší a súcejší, išli sme robiť do bane na urán, tí starší a chorí išli robiť na povrch.

Dostal som sa na tábor Nikolaj. Tu boli tresty len nad 10 rokov - hneď nám bolo povedané, že keď budeme riadne pracovať, doba, ktorú tam budeme, bude nám započítaná do odpracovaných rokov, ako keby sme robili v civile. Na tomto tábore to bolo v tom čase najhoršie. Strava sa dávala len podľa pracovného výkonu - kto pracoval nad 120% ten mal stravu najlepšiu, do 120% bola strava už slabšia - dostávali ju aj tí, ktorí pracovali na povrchu. Ten, kto pracoval pod 100%, mal stravu najslabšiu, a túto stravu som dostal aj ja, lebo noví ešte nemali výkony. Ale hneď som sa tam aj zoznámil a kamaráti, ktorí mali peniaze, mi pomohli. Na tomto tábore boli dvaja vrahovia a obidvaja boli vo funkcii táborákov - kápo. Vrahovi si v tom čase viac vážili ako nás. My sme boli pre nich väčší zločinci, a to nám dávali aj pocítiť. Títo táboráci nerobili nič, nechodili do zamestnania, keď si zmysleli, tak dali nastúpiť celý tábor a nechali chlapov aj dve hodiny aj viac stáť, a potom tí, ktorí mali nočné zmeny, išli do práce nevyspatí.

Z tábora na šachtu sa išlo asi 500 metrov. Pol hodiny pre nástupom do zamestnania musela celá zmena nastúpiť a táboráci robili prehliadku (filcung). Kto mal pri sebe niečo, čo sa nesmelo nosiť, bol vrátený a dostal samotku - korekciu. Na samotke dostával ešte len každý tretí deň, tam nemal slamník, iba dosku, alebo musel spať na podlahe a na zakrytie mal len jednu deku. Tí ostatní, čo išli do práce; chodievalo nás asi 300 chlapov, pochodovali zviazaní oceľovým lanom. Stáli sme v päťstupňovom zástupe, museli sme sa pochytať pod pažami a husím pochodom sme museli ísť tých 500 metrov na šachtu.

V tom čase, keď som bol v tomto tábore, prišiel telegram, že mi zomrel otec, no ja som ho nedostal. O smrti svojho otca som sa dozvedel až dva týždne po jeho pohrebe, keď som z domu dostal list. Hneď som išiel za osvetovým príslušníkom a opýtal som sa ho, prečo mi nedoručili telegram. Osvetový sa mi vysmial - čo by som z toho mal, keby mi ho doručil, aj tak by ma nebol na pohreb pustil. Zo zlosti som mu povedal, že pre vrahov existujú aj dovolenky a dostal som za to 10 dní samoty.

Tolko zo spomienok p. Júliusa Rafaja. Pán Rafaj odpracoval v ťažkých podmienkach 5 rokov, 2 mesiace a 29 dní:

- v tábore Nikolaj - baňa Eduard Jáchymov - baník pod zemou,
- v Plzni - Bory - väzenský ústav - pomocné práce páranie peria a patentiek,
- v Jáchymove - tábor Eliáš - baňa Eliáš - búrač a bagrista.

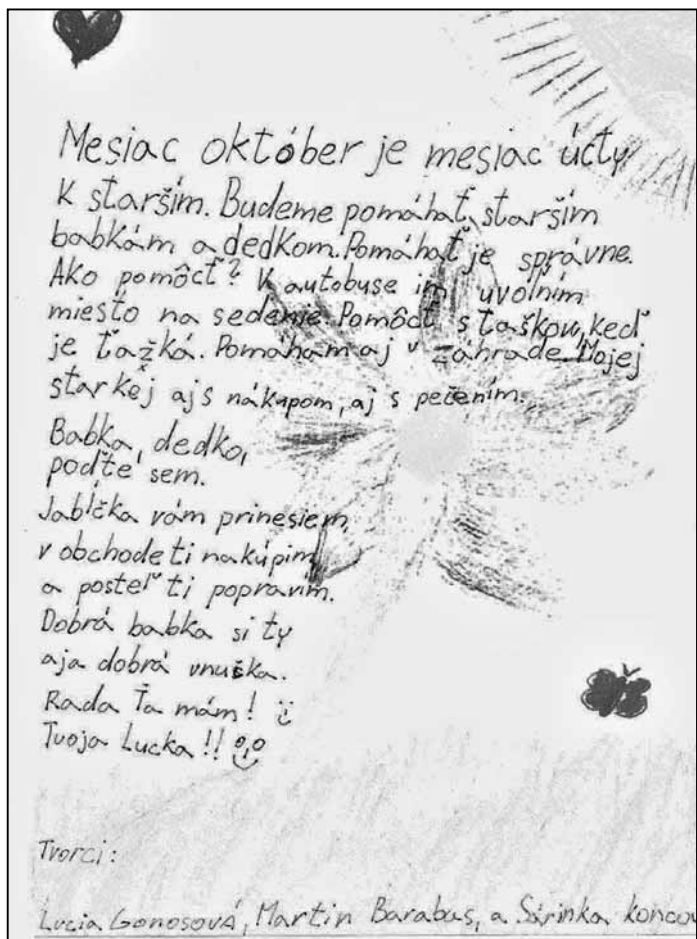
Aj takúto podobu mali roky 1948 - 1989, kedy bolo za údajné politické zločiny odsúdených tisíce našich spoluobčanov. Preliatá krv nevinných, utrpenie predkov, vašich príbuzných varuje pred zabudnutím. Preto si s láskou a hlbokou úctou musíme pripomínať útrapy tých, čo tieto roky prežili, ale hlavne tých, ktorí svoje životy obetovali za slobodu vo väzeniach a na nútených prácach. O to skôr si treba tieto udalosti pripomínať, lebo v súčasnej náročnej dobe čoraz viac ľudí akosi s nostalgiou hľadí do minulosti, ale nie všetko, čo nám bolo počas rokov 1948 - 1989 prezentované, je založené na pravde a skutočnosti.

Zo spomienok p. Júliusa Rafaja a jeho manželky Soni spracovala Mária Pančíková

Školský klub ZEBRA

...stále sa začína niečo nové – prebúdžeme sa do nového rána, začne odbíjať nová hodina, maliar namaľuje nový obraz, hudobník zloží novú pieseň...

Tamko Nika

Milá babka a dedko. Posielam vám správu cez noviny a chcem vám povedať, aby ste nezabudli, že október je mesiac úcty k starším a chystám pre vás prekvapenie. Už to je hosové, ale ukážem vám to len v októbri. Mám vás rád a ľúbiť sa, je to veľké pre vás. Už sa ľúbiť na vás. A to prekvapenie vám dám 1. októbra.

1. septembra 2015 sa začal nový školský rok. Všetkých privítala nová pani riaditeľka, prvý stupeň má novú pani zástupkyňu, pribudli noví páni učitelia... a samozrejme ako každý školský rok – začalo sa niečo nové pre našich prváčikov... majú nové školské tašky, nový šlabikár, nové povinnosti... a ako správni prváci, ktorí bez problémov zvládli nemalé množstvo pre nich nových úloh, boli právom pasovaní! Do cechu ZEBRA. Je to náš školský klub detí. Nepatríme medzi nováčikov, každý rok sú deti rozdelené do piatich oddelení od 1. po 4. ročník, kde sa pod vedením svojich vychovávateľiek venujú rozličným aktivitám. A keďže stále začína niečo nové, rozhodli sme sa aj my, ZEBRIČKY, vyskúšať niečo pre nás úplne najnovšie – stať sa mladými pisateľmi v našich obecných novinách. Prvýkrát sa vám prihovráme práve v mesiaci s názvom OKTÓBER, ktorý sa traduje ako Mesiac úcty k starším. Dovoľte nám teda popriať starkým, babkám, dedkom... veľa pokojných dní a nehnevajte sa na nás, keď vás občas pozlostíme.

2. oddelenie ŠKD ZEBRA a p. vychovávateľka Miriam Steinsdorferová

FUTBALOVÝ TURNAJ ŽIAKOV

Turnaj žiakov sa konal na umelej trávě za kinom vo Valaskej. Turnaja sa zúčastnili domáci hráči zo žiackeho OFK Slovan Valaská a hostujúce mužstvo LOLO JILO BREZNO. Obidva celky boli rozdelené na „A“ mužstvo a „B“ mužstvo, ktoré hralo proti sebe. Hrací čas bol 15 minút v rozostavení 5+1. Za „A“ mužstvo Valaskej hrali: ONDRUŠ Vlado, PATÚŠ Tomáš, KOŽIAK Tomáš, DONO Maťo, MAJCHÚT Paťo, TEKELOVÁ Vanesa, HORVÁTH Dano. Za „B“ mužstvo Valaskej hrali: CAPKO Dominik, ONDRUŠ Peter, PATÚŠ Lukáš, SPIŠIAK Maťo, ZEMANOVIČ Dominik, ŠVANTNER Ľudo, TURIS Michal. Výsledky zápasov – VALASKÁ „A“ vs. LOLO JILO „B“ 5:2, VALASKÁ „B“ vs. LOLO JILO „A“ 5:3, VALASKÁ „A“ vs. JOJO LILO „A“ 2:1, VALASKÁ „B“ vs. JOJO LILO „B“ 5:2, LOLO JILO „A“ vs. LOLO JILO „B“ 5:4, VALASKÁ „A“ vs. VALASKÁ „B“ 5:0. Poradie: 1. VALASKÁ „A“ 12:3, 9 bodov, 2. VALASKÁ „B“ 10:10, 6 bodov, 3. JOJO LILO BREZNO „A“ 9:11, 3 body, 4. LOLO JILO BREZNO „B“ 8:15, 0 bodov. Turnaj mal slušnú futbalovú úroveň, padlo veľa gólov, ktoré odmenilo potleskom obecnosť, zložené hlavne z mládeže – chlapcov a dievčat z Valaskej ale aj z Hronca. No medzi nimi nechýbali ani rodičia, či starí rodičia hráčov. Vytvorili perfektnú atmosféru, keď po každom góle Valaskej skandovali meno hráča, ktorý dal gól. O dobrú úroveň

turnaja sa pričínal aj rozhodca p. BABČAN. Poďakovať chcem aj svojim kolegom p. PATÚŠOVI star. a p. TOMKOVI Michalovi, ktorý mi asistoval pri podujatí. Ešte raz ĎAKUJEM a dúfam, že to nebol posledný turnaj.

Ľubo Danko

Non intrant bis in eodem flumine, alebo nevstúpiš dvakrát do tej istej rieky

Herakleitos z Efezu

Žiaľ tohto hesla sme sa nedržali a rozhodli sa ísť v ústrety utečencom a gréckej kríze. Dlhú cestu, čo nás čakala, sme vyplnili fundovanými debatami od stvorenia ženy až po vesmírny program. Maďarsko nás naplnilo bikáverom, Srbsko rakiou, Macedónsko krásnymi údoliami, Grécko uzom a Lefkáda, cieľ našej cesty, komármi. Bolo ich tak veľa, že zaplnili celý horizont a pri západe slnka sme nevideli nič, len a len komáre. S tequilou sme noc dáko prežili a ráno sa vybrali prebrať si loď do jachtárskeho závodu - Regata po stopách Odyseových.

Posádka:

kapitán - Svetozár Slivka

skoro kapitán - co Radoslav Gonda

mechanik - Marek Gonda

guru - Peter Halás

a za Slovaft - Mišo Petro

Pre neznalých gréckych pomerov, preberanie lode vyzerá asi takto:

Grék: „Tu podpíš a potom pozrieme loď.“

Ja: „Všetko poznám, ukáž mi len plachty, kotvu a motor.“

Grék ukázal všetko, podal ruku i riekol: „Nice trip!“ a bolo hotovo.

Naša loď Bavaria 46 nebola najmladšia, no v dobrých rukách sa aj z oslíka môže stať závodný kôň.

Sobota: Po rýchlom prebraní lode začali sme spoznávať ostatné posádky, ohnivá voda zrušila všetky bariéry, a tak sa podarilo navštíviť 3 lode. Je to tak - jeden Jánošík proti 13 Žižkom, to je pomer, proti ktorému musíme bojovať.

Nedeľa: 1. etapa - Štart pri ostrove Lefkáda. Celá posádka bola pripravená, fúkal protivietor a čakalo nás križovanie. Výborne sme vyštartovali, držali sa vpredu a postupne budovali vedúcu pozíciu. Ostatné lode strácali a pri ostrove Meganisi prišla porada, kam plávať, bo medzi ostrovmi to nefúkalo a okolo to bolo

strašne dlhé. Jury rozhodla za nás, keďže vietor pomaly upadal, skrátila etapu, a tak sme jednoznačne vyhrali. Pyrrhovo víťazstvo, pretože v ďalších etapách už o nás posádky vedeli a aj po nás išli. Pristáli sme pri mestečku Vasiliky a zaplnili ho československým dialektom.

Pondelok: Plánovaný bol match race v zálive. Znova výborný štart, otočka na bóji vyšla výborne, no asi míľu pred cieľom nám vypol vietor a zrazu nás začali lode dobiehať. Pokiaľ prišiel vietor k nám a rozbehol loď, ostatné posádky nás dobehli, z eufórie sme prešli na miernu depresiu a keď jury zmenila cieľ, klesli sme z 1. na 3. miesto.

Utorok: Štart pri ostrove Ithaka - bájna zem bojovníka Odysea. Štart nebol zlý, fúkal zado-bočný vietor a snažili sme sa čo najviac vyťažiť aj z týchto podmienok. Marek robil a vymýšľal všetko pre to, aby sme šli dopredu, no nie všetko bolo s kostolným poriadkom! Nie v nás, no niektoré posádky potrebovali dobíjať baterky, telefóny, zohrievať vodu, a tak im šiel furt motor - vraj ok! Skončili sme 4.! Po prejení cieľa prišla jachtárska fantázia, fúkalo okolo 35 uzlov a na 2.refe sme si parádne pojazdili. Konečne! Pltníci na plachtách, ostatní na motor.

Streda: Malé povstanie. Nechcelo sa mi pretekať proti tzv. motorom, posádka to ťažko prehľadala, no náš guru to jedným krátkym prejavom zrušil a zas sme boli na štarte. Dobrý pretek, držali sme sa najlepšej lode a dlho nám nemohla ujsť, no nakoniec veľkosť a kvalita lode zvíťazila nad našou snahou a skončili sme na 2. mieste.

Štvrtok: Prekvapenie! Jury vyhlásila, že o prvom mieste sa rozhodne vo vzájomnom súboji, tzv. inport race. Celá posádka má rukavice (asi idú drevo chystať). Tento rok je rok startov, a väčšiu loď sme na štarte parádne vyblokovali, chalani s rukavicami makali akoby boli na MS a taktickou jazdou sme súpera držali za sebou. Prvá otočka nám nevyšla, keď veľa nechýbalo, aby sme trafili otočnú loď a obrat potom prišiel neskoro, no nabrali sme rýchlosť a súpera dobehli, začlonili a dostali sa do vedenia. Pokračovala naša taktická jazda, no tesne pred druhou otočkou - prásk! Roztrhla sa nám reťaz na kormidle a bolo po závode, v prvom rade bola záchrana lode, bo pobrežie bolo blízko. Stiahli sme plachty, naštartovali motor, spustili kotvu a čakali na pomoc blízkych lodí.

Vyhlasenie výsledkov: Svoju kategóriu sme vyhrali a celkovo sme žiaľ v dôsledku technických problémov skončili na 2. mieste.

Veľké podakovanie patrí celej posádke Valaštanov co - Rado Gonda - reálne vidí, guru Petko Halás - on si užíva, Majko Gonda - opraví všetko, Mišo Petro - nik nie je smädný.

Kpt. Svetozár Slivka

Naša škola pomáha pri zbere separovaného odpadu.

Pomôžte aj VY!

Prečo triediť odpad?

- vyseparovaný odpad sa stáva druhotnou surovinou, vracia sa do výroby a znižuje nároky na prírodné zdroje a energiu
- zabezpečuje sa materiálové zhodnotenie odpadu
- šetria sa surovinové zdroje

Zber papiera

V domácnostiach sa stretávame s každodenným používaním papiera na písanie, ako obalový materiál pre potraviny, papier používaný pre noviny, časopisy, letáky. Z toho dôvodu sa v koši nachádza v priemere 20% odpadového papiera.

Zber plastov

S používaním plastových obalov sa stretávame doslova na každom kroku. Skoro každý výrobok obsahuje buď úplne, alebo čiastočne plastový obal, ktorý sa stáva odpadom.

Do žltých zberných nádob na plasty PATRÍ: – PET fľaše od nápojov, plastové obaly z čistiacich prostriedkov, šampónov.

Do žltých zberných nádob na plast NEPATRÍ: obaly od nebezpečných látok, napr. motorových olejov, farieb.

Zber skla

Čo robiť so sklenenými obalmi, ktoré nevieme znovu použiť pre svoju potrebu?

Musíme sa snažiť sklenené obaly separovať v čo najväčšom množstve, aby sme zabránili znečisťovaniu životného prostredia. Sklenené obaly sú z hľadiska ďalšieho použitia veľmi výhodné, pretože ich môžeme použiť 15-75 krát.

Do zberných nádob PATRÍ: sklenené nevratné fľaše z nápojov, minerálok, jedlých olejov, zaváranín.

Do zberných nádob NEPATRÍ: porcelán, keramika, autosklo, zrkadlá.

